DUBROVNIK: CRKVA SV. VLAHA

broj 3-4
god. 13
zagreb 1932

Krijes

Poštarina plaće

26032

HUMOR

»YO-YO OSVAJA SVIJET«

O PROFESORIMA

Profesor povijesti: »...i tako je poslije smrti Karolinga visio opstanak Njemačke na jednoj niti... Ta nit je bio Karlo Debeli!«

*

Prof. A: »Vidiš mjesec je sasvim obamrlo nebesko tijelo. Na njemu nema nikakvoga života ni rašća!«

Prof. F: »Pa onda nam je sasvim suvišan!?«

Prof. A: »To sam rekao i ja, već, ali kuda ćemo sa njime!«

*

Profesor (predaje o smrti) u školi: »Smrt nije nikakvo zlo. Dakako, da bi najbolje bilo, da se čovjek nije ni rodio, ali tu sreću od tisuću ima tek jedan.«

*

Profesor: Je li g. doktor kod kuće?

Služavka: Žalim, već tri dana počiva u zemlji.

Profesor: E, onda neću smetati.

*

Profesor: (koji ima običaj đake nazivati majmunima reče jednom đaku): »O moj brate majmune!«

O ĐACIMA MALIM I VELIKIM.

*

Krojač: Gospodine, noćas sam sanjao da ste mi platili dug do pare!

Student: Eh, i ja često sanjam gluposti.

*

Gimnazijalac pita oca: »Oče, što si ti bio za vrijeme rata?«

— »Bio sam zapovjednik jedne baterije.«

— »Kakve? Baterije za akumulatore ili sa visokim naponom?«

*

A: Danas me je baš razljutila drskost jednog konduktera. Cijelo me vrijeme gledao u tramvaju kao da nemam karte.

B: A šta si ti na to?

A: Ja sam ga gledao kao da je imam.

*

Prvoškolac (na pošti kod Poste Restante): Je li došlo za me kakvo pismo?

Poštar: A kako se zovete?

Prvoškolac: To piše na listu.

*

Majka: »Koliko puta sam ti rekla da se ne naslanjaš na prozor Nedo?«

Neda: »Devet puta!«

*

U prvom razredu gimnazije opisivali đaci toplomjer. Jedan đak opisao ga je ovako: »...i kada je hladno povuče se živa na stanovito mjesto koje označujemo sa nulom...«

*

— Kako ti to shvaćaš Mišo, — upita učitelj tumačeći bibliju, — neka u znoju svoga lica jede svoj kruh!

— Neka dotle jede, — veli Miša, — dok se ne oznoji.

*

Učitelj: Kaži mi Ivice, od kakove životinje je krzno koje nosi tvoja majka?

Ivica: Od ujaka Ivana.

GODINA XIII. ZAGREB, 20. PROSINCA 1932. BROJ 3-4

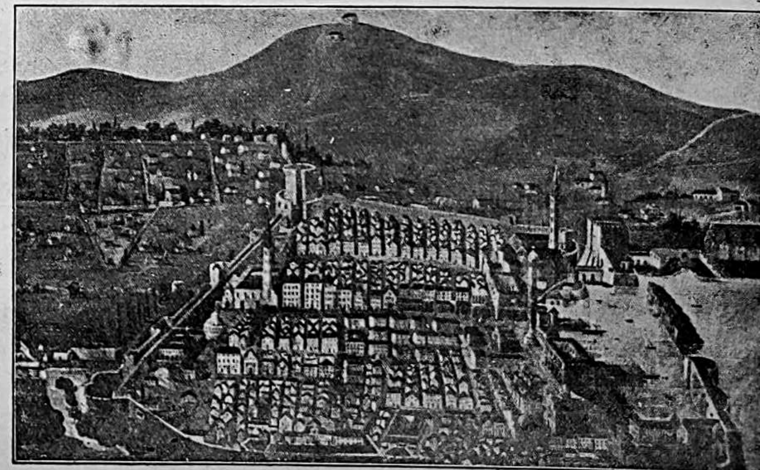
DUBROVNIK, HRVATSKA ATENA

Atena je u staroj Grčkoj bio onaj grad, čiji su sinovi najviše doprinijeli veličini i slavi svoje domovine. Radi toga ne samo Dubrovčani nego i svi mi Hrvati moramo biti ponosni na Dubrovnik, koji je uistinu hrvatskom narodu dao toliko junaka, ne možda junaka mača i puške nego junaka duha, t. j. ljudi, koji su radili na području znanosti i umjetnosti, tih najviših manifestacija ljudskoga duha, pa mu zato bez prigovora pripada i naslov »hrvatska Atena«. Ali Dubrovnik nije samo mjesto, gdje su ljudi nekada samo razmišljali i pisali pjesme. Dubrovnik, da se sportski izrazimo, tuče još nekoliko »rekorda« i nosilac je još nekolicine »prvenstava«.

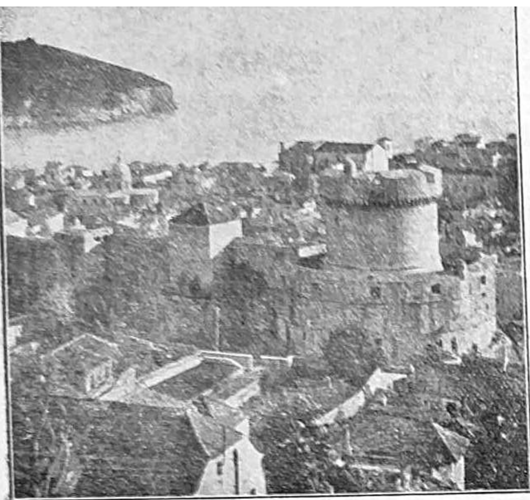
Počnimo sa povijesti! Dubrovnik je jedini hrvatski grad, koji je tisuću godina bio slobodna republika. Niti turska sila mu nije mogla nauditi. A kako je mala pomorska republika mogla odoljeti tolikim neprijateljima? To je radi toga, što Dubrovnik nije imao samo dobrih pjesnika, koji su redovito nešto malo magloviti i kao da ne žive u svagdašnjem svijetu krute zbilje, već je imao i neobično pronicavih ljudi, koji su poznali svijet i prilike u svijetu, ukratko svjetsku politiku, pa je Dubrovnik imao najbolje hrvatske diplomate. Diplomati su k tome bili poduprti od države i znatnim novčanim sredstvima. Odakle Dubrovniku toliko blago? Odgovor je lak: Dubrovčani su bili ne samo prvi hrvatski učenjaci, pjesnici i diplomate nego i najbolji hrvatski trgovci i pomorci. Kopnom, po čitavom Balkanu išle su karavane dubrovačkih trgovaca, a svim morima vozili su dubrovački brodovi sa dragim likom svetoga Vlaha, zaštitnika moćne, mudre i ugledne hrvatske primorske republike. K tome nizu rekorda, koje je Dubrovnik potukao u prošlosti možemo nadodati i to, da je taj grad u neposrednom susjedstvu krvavog razbojištva bio najmirotvorniji grad na svijetu. Goleme dubrovačke tvrđave i gradske zidine kojim se mogu usporediti jedino utvrde Carcassone i Augue-Mortes u Južnoj Francuskoj nijesu nikada vidjele krvavog kreševa. Stoga je i razumljivo, da su Dubrovčani imali puno smisla za ono što se kaže »čovjekoljubivost«.

Tako Dubrovnik još i danas ima razmjerno najviše dobrotvornih ustanova u državi. Od njih su neke osnovane u 15. i 16. vijeku. Sigurno je najveći naš dobročinitelj siromašnih i potlačenih bio legendarni trgovac i pomorac, prijatelj cara Karla V., Dubrovčanin Miho Pracat, iz čije se goleme ostavštine namijenjene javnim i dobrotvornim svrhama još i danas podjeljuju pripomoći siromasima. Zanimljivo je, da je naš Dubrovnik za čitava tri vijeka prije napredne Engleske ukinuo ropstvo i trgovinu robljem, te dvije sramotne ljage kršćanske Evrope.

Ne možemo ne spomenuti, da je Dubrovčane na sva ova velika djela nadahnjivao duh tradicionalne čestitosti, koji je usko spojen sa katoličkom vjerom. Nigdje kod nas nema toliko velikih i tako lijepih samostana i crkava kao u Dubrovniku. Ti samostani crkve još i danas su naj-

STARA SLIKA, KOJA PRIKAZUJE DUBROVNIK PRIJE POTRESA 1667 GODINE

DUBROVNIK: POGLED NA TVRĐAVU MINČETU I DIO GRADA

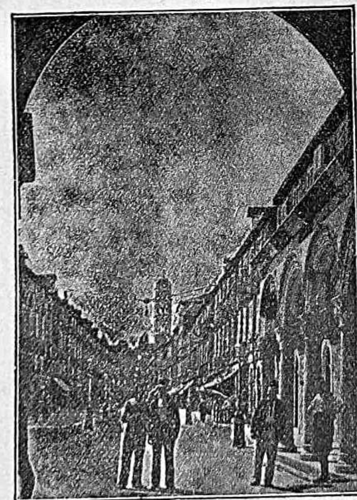
važniji kulturni spomenici, a redovnici i svećenici još uvijek ponajglavniji kulturni radnici suvremenog Dubrovnika. Koliko samo umjetničkog blaga, knjiga i rijetkih rukopisa kriju dubrovačke crkve i samostani!

Pa i današnji Dubrovnik ne živi samo od prošlosti. On ima i svojih tekovina, koje nijesu samo prošlost i uspomena. To je danas grad sa svojih 18.000 stanovnika i sa dosta živom trgovinom. Dosta je spomenuti, da Dubrovnik ima najstariju trgovačku obrtničku komoru u državi i da posjeduje dvije trećine trgovačke mornarice u državi. Dubrovnik je ujedno najveće središte prometa stranaca kod nas, kao i najjače novčarsko središte na Jadranu. Međutim još uvijek pomorstvo sačinjava glavni oslon Dubrovnika i okolice, pa je i razumljivo da je pomorsko školstvo osobito razvijeno i da je u Dubrovniku jedina naša Pomorska vojna akademija, a postoji i zaklada, iz koje bi se imala izgraditi prva i jedina naša »Visoka gospodarsko-pomorska škola«. Druga glavna privredna grana Dubrovnika jest promet stranaca, pa je Dubrovnik grad sa najljepšim našim hotelima, a priroda ga obdarila neobičnim ljepotama, koje u novije doba postaju poznate po čitavom svijetu.

Počeli smo s »rekordima«, pa ćemo s njima i svršiti. Pored ostalih znamenitosti Dubrovčani mogu pokazati, da oni imaju prvu i jedinu električnu željeznicu u Dalmaciji, prvu hrvatsku apoteku osnovanu od franjevaca 1317., a od nje su starije jedino dvije ljekarne na čitavom svijetu. Dubrovnik ima veliki moćnik, za kojega kažu, da je treći na svijetu. Dubrovački arhiv je najvažniji na jugoistoku Evrope.

Čitava Hrvatska je »stare slave djedovina«, ali slobodno možemo kazati, da se nigdje nije na tako malom komadiću zemlje sabralo toliko slave i junaštva duha, umjetnih i prirodnih ljepota koliko u Dubrovniku, kojega je već davno pjesnik proglasio »krunom hrvatskih gradova

DUBROVNIK: GLAVNA ULICA »STRADUN«

LIJEVO: DUBROVNIK: SPOMENIK VELIKOG HRVATSKOG PJESNIKA IVANA GUNDULIĆA (djelo kipara pok. I. Rendića)

Narodi nam se kralj nebeski
Od Marije čiste Djevice!

Na tom mladom ljetu veselimo se
Mladoga kralja mi molimo.

ANĐELI ČUVARI

Božićna igra u dvije slike*

LICA: *Mali Isus*
Pero
Jelka } djeca bogata trgovca
Mate, sin pekara
Rade, sin siromašne udovice
Četiri anđela.

PRVA SLIKA:

POZORNICA PRIKAZUJE NEBO.

PRVI ANĐEO: *(sjedi i plače. Oko njega su sakupljeni ostali anđeli.)*

DRUGI ANĐEO *(ostalima)*:
Ta dođite, poslušajte
Dajte braćo, pogledajte
Kako plače i tuguje!

TREĆI ANĐEO: Što li mu je? Što li mu je?

ČETVRTI ANĐEO: Treba njega pitat sade
Nek nam kaže svoje jade!
(Okrene se k anđelu):
Kaži mili, dragi brate,
Kakvo zlo je palo na te,
Da nam tako Ti tuguješ
I suzice gorke liješ?

TREĆI ANĐEO: Kazuj samo svojoj braći

ČETVRTI ANĐEO: Utjehe će ona naći.

PRVI ANĐEO: Hvala vama, vi anđeli
Vi čuvari branitelji
Djece male. Vrlo rada
Uzrok tuge svoje sada
Kazat ću vam.

ANĐELI: Kazuj, kazuj...

PRVI ANĐEO: Otac Višnji na tom svijetu
Dao nam je dužnost svetu,
Da štitimo, da branimo
Da čuvamo, da stražimo
Djecu malu. — Da im dušu
Čuvat čistu i nevinu
U blaženoj nevinosti
I djetinjoj u radosti
Prva nam je dužnost sveta.
Uz to još i druga meta
Jeste našem nastojanju,
Da bdijemo noću danju
I ne samo od duševne
Već također i tjelesne
Pogibelji sačuvamo.
Djecu nama povjerenu
I od Boga doznačenu. *(Uzdiše.)*

DRUGI ANĐEO: Ali uzrok tuge tvoje
ne kažeš nam koji to je?

ČETVRTI ANĐEO: Samo jasno kazuj nama!

PRVI ANĐEO: Posve jasno, ja ću Vama
Sad kazati svoje jade.
Moj štićenik mali Rade
Dobro čedo, vi ga znate,
Udovice bijedne Kate
Jedina je uzdanica.
Kol'ko puta je majčica
Njegova mi povjerila
Sinka, kad je polazila
Iz svog doma poslu krutom
Primorana bijedom ljutom.
Ja sam uvijek brižno njega
Štitio oda zla svega
Pred par dana ga velika
Zahvatila bolest neka
Ali on će preboljeti
Hvala Božjoj providnosti!
Nego kako ću nadalje
Očuvat ga od nevolje
I bolesti kad u domu
Siromašnom i b'jednomu
Često fali kora kruha
A kamo li rublja ruha.

DRUGI ANĐEO: Teško li u doba zimsko
Trpi dijete sirotinsko!

TREĆI ANĐEO: Ko ptičica usred zime
Hraniti se nema čime!

ČETVRTI ANĐEO: Nema ruha, hrane nema
B'jeda, žalost je golema!

PRVI ANĐEO: Još im teže što baš tada
Velik dječji blagdan pada
Kojemu se djeca mlada
Sva vesele. Svak se nada
Badnji danak dočekati
Razne dare tad primati.
Tko odjelce, tko knjižicu
Tko igračku, tko kapicu
Tko slatkiše, slikovnicu
Pa konjica il bebicu.
Ali mome malom Radi
Nema traga takvoj nadi
Kad u domu svakidanji
Krušac može biti zadnji.

* Ova igra se može izvesti i na Nikolinje, tek u tome slučaju treba preudesiti stvar tako, da mjesto Malog Isusa bude jedno lice sv. Nikola.

Velika je žalost, bijeda,
A pomoći tu se ne da.

DRUGI ANĐEO: Nemoj tužit! Pomoć s neba
Mora doći, gdje je treba!

TREĆI ANĐEO: Jeste brate, tako to je.

ČETVRTI ANĐEO: Sada na um palo mi je
Kako djece mnogo ima
Obdarene dobrim svima
I moj tako Pero mali
Svega ima. I ne fali
Njemu ništa.

TREĆI ANĐEO: Njegva seka,
Poznate je, mala Jelka
Mezimče je majke svoje.

DRUGI I ČETVRTI ANĐEO:
Poznamo je, poznamo je!

TREĆI ANĐEO: Ta su eto mala djeca
Živahna, al dobra srca.

ČETVRTI ANĐEO: Moj štićenik, vi ga znate,
Pekarev je mali Mate.
On imade hrane, hljeba
I to više neg mu treba.

TREĆI ANĐEO: Dobro, dakle, sada amo
Hajdmo, braćo žurno tamo.
Znamo što nam radit treba

DRUGI ANĐEO: Pribaviti Radi hljeba

TREĆI ANĐEO: I odjeće kakve jošte
I koj darak od milošte.

ČETVRTI ANĐEO: *(prvom anđelu)*.
Zbogom brate, razvedri se!
Utješi se i nadaj se!
(Odu.)

Zastor.

II. SLIKA:

Pozornica u dva dijela. U manjem dijelu spava Rade. U veći dolaze djeca, a zatim anđeli. Ulaze s desne strane Pero s konjićem i Jelka sa kaputom i zavežljajem rublja preko ruke. — Gledaju naokolo, a u to dolazi Mato s košarom punom kruha i ostale hrane.)

PERO *(proviruje kroz vrata)*:
Eno njega, spava tamo!
Polagano! Tiho samo!

MATE: Gdje da ovo postavimo
A da ga ne probudimo?

PERO: Ovdje stavi *(pokazuje vrata.)*
Stvari amo donesite
I darove postavite.
(Stavljaju darove.)

PERO: A sad ću vam ja kazati
Kad i kako mene shvati
Ova miso o pomoći
Da moramo Radi doći.
Kad sam ono pred par dana
Jašio konja vrana
Drvenoga. Ko u šali
Slomih njegov vrat mu mali.
Nije mi bilo žao njega!
Za Božić ću ja novoga
Dobit konja drvenoga.
U to začuh ko da netko
Prišapnu mi tiho meko
»Što to radiš, što to činiš?
Malog Radu zar ne vidiš?
Na svom pragu tamo sjedi
U konjica tužno gledi.
Zašto lomiš? Ove zime
Razveseli Radu njime!«
Ove riječi me ganuše
Sve do suza, — i još više.
Stoga kad sam došo doma
Prihvatih se posla odma.
Uzeh konja, prilijepih mu
Opet glavu odsječenu.

JELKA: Ja sam rep mu postavila
Novu grivu napravila.
Stavi tamo tog konjica,
Nek ga nađe Radojica.
Ja sam još mu donijela
Nešto rublja i odijela
Mamu l'jepo sam molila
Pa je ona priredila.
I ja sad ću pričat vama,
Kako jednog kad sam dana
Novi kaput odjenula
I u šetnju uputila
Silno sam se radovala!
U to ko da neka mala
Ruka mene prihvatila
Baš kada sam pokročila
Preko puta. Jedna kola
Trkom tuda baš su prošla.
Sretno sam im izbjegnula
Dobrom dragom Bogu hvala.
U to začuh ove riječi:
Tvojoj novoj ti odjeći
Tako mnogo veseliš se
A koliko gole i bose
Djece ima, ti ne misliš!
Eno tamo Radu vidiš
Tvog susjeda, kako nema
Ni obuće ni odijela!
Kad sam sve to uvidjela
Brzo kući odletjela,
Mami to sam ispričala
I lijepo ju zamolila
Da mi starog ruha spremi
Što no je već kratko meni
I mom braci. Majka mila
Sve mi rado učinila.
Neka bar pred Božić sade
Već ne zebe mali Rade.

MATE: Ko i vama dvoma što se
meni slično desilo se.
Mama moja mi onomad
Dala bijelog kruha komad.
Ja sam pak pred časak kratki
Baš pojeo kolač slatki
S toga, što ja nisam smio,
Taj sam krušac bacit htio.
Kadno začuh, ko da neko
Prišapnu mi tiho meko
»Što to radiš? Što to činiš?
Zar se djela tog ne stidiš?
Kruh taj zar ćeš bacit sada.

Zar ne vidiš malog Radu
Kako tamo tužno sjedi
I taj krušac željno gledi ?
Na to sam se zastidio
Pogrešku sam uvidio
Od tog dana, znajte, svagda
Mislim ja na malog Radu
Evo stoga sad za njega
Tu košara puna svega.
Ostavimo sve to amo
Samo tiho, polagano.

(Opet nešto namještaju.)

Tako! A sad brzo poći
Mogao bi tkogod doći.

(Djeca tiho odu.)

(Par minuta sve tiho, a zatim se čuje iz daleka glazba.)

(Dolaze anđeli i Mali Isus.)

MALI ISUS: Moj blagoslov ovoj kući!
Dozvoljeno je l' nam ući ?
Ah, tu spava dječak mali.
Neka spava! — Što bi dali
Tom dječaku ? Gle darova
Tu već ima svakog kova,
Igračaka i odijela
I kolača, raznih jela.
Tko tu prije mene bio
I sve lijepo postavio ?

PRVI ANĐEO: Troje djece ovdje bilo
Sve to lijepo postavilo.

MALI ISUS: Tako! To je hvalevrijedno
Ali jošte treba jedno
Pridodati darovima
Mnogobrojnim ovim svima:
Molitvenik i knjižicu
Za maloga Radojicu.

(Stavlja darove.)

Hajte sada požurimo
Da darove podijelimo
Dobru djecu nadarimo,
Koja no su došla simo
Da daruju malog Radu.
Dobra djeca ta nagradu
Zaslužuju. Ajmo sade
Već se budi mali Rade.

(Odu.)

RADE *(tek se probudio i gleda naokolo)*:
Ah, sad sam se probudio
To je samo sanak bio.
Ali što ja vidim ovdje ?
I još nešto tamo ondje ?
To konjic je! Krasan li je!
Je l' moguće ? Za mene je ?
»Malom Radi« ovdje piše.
A još ima nešto više.
Gledaj čuda, kaput mali!
Bože dragi, ne sanjam li ?
Što li to je u košari ?
Kruha, sira, razne stvari.
Molitvenik i knjiga je.
Zar san lijepi to da nije ?
Kome ja ću zahvaliti
Za sve ovo ? Uzvratiti
Dobročincim ja ne mogu.
Ali dobrom ja ću Bogu
Vruću molbu upraviti
I ponizno zamoliti
Da blagoslov njegov sveti
Na njih sađe, i posveti
Sve njihove dobre čine,
Da ih bijeda, žalost mine
Da ih prati radost sreća
Tu na zemlji.

(Tiho ulaze anđeli i prave sa Radom živu sliku)

K tebi jošte Bože sveti
Molba moja gore leti
Sa dubokom zahvalnošću,
Jer po Tvojoj su milosti
Anđelići Tvoji mali
Tako lijepo brižno znali
Dobru djecu uputiti,
Kako no će učiniti
Dobro djelo svome drugu
Utješiti svaku tugu,
Zato k Tebi riječ mi leti
Hvala, hvala Bože sveti!

(Zastor.)

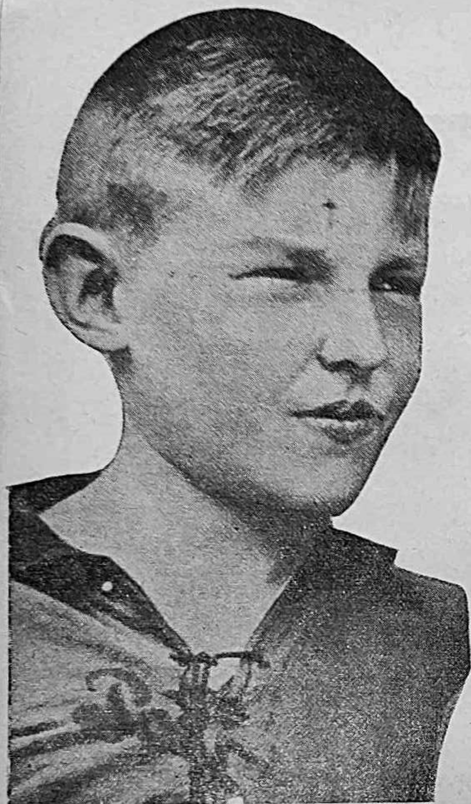

BOŽIĆNO DRVCE, NAJLJEPŠE JE STABLO!

Oči su djeteta biseri iz dna modrih jezera.
Oči su djeteta pjesma Bogu, koja ima veliku moć.
Oči su djeteta bistre ko nepomućena gorska vrela,
Vedra ko zvjezdana zimska noć.

Oči su djeteta okrugle i tople ko svijetla na božićnjem drvcu,
Svježe ko krajina kad s potokom proljet siđe u gaj.
Oči su djeteta produhovljene pričom o malom Isusu
Dok se u njemu iskri božićnjeg drvca sjaj.

PATO

JUNACI LOPTE

III. POGLAVLJE

Pato. — Kako se Pato rodio. — Pato, njegovi pečeni krumpiri i njegov prst. — Kako je Pato uzbunio cijelu Kozlinu. — Muhovska afera i izvanredna sjednica općinskoga vijeća. — »Musca coslensis«. — Patova briga za lastavice. — Druge Patove odlike i vještine. — Pato uz opasnost vlastitog života spasava vrapce. — Pato kao kapetan sportskog kluba »Žeravice«

SADA se svi stanovnici Kozline slažu, da je ona sjednica junačke sedmorice u Gorskoj Jami bila neizmjerno važna za Kozlinu, isto tako važna n. pr. kao rušenje kupole zvonika premogućeg zaštitnika cijele Kozline Sv. Vlaha, biskupa i mučenika, prije nekoliko godina. Treba, dakle, da poštovanim strpljivcima, koji izvoljevaju čitati ovih nekoliko slova, izdaleka bar orišem tu herojčku sedmoricu.

Kad sam već spomenuo zvonik crkve moćnog kozlinarskog zaštitnika, trebat će da odmah govorim o Patu, kapetanu tajno osnovanoga sportskog kluba »Žeravice«, iz više razloga, a prvi je taj, što je uz zvonik crkve sv. Vlaha vezano mnogo junačkih Patovih djela, koja su izvođena redovito na račun siromašnih živaca Patove matere. Majka je Patova češće pripovijedala svojim susjedama i svojoj starijoj djeci, kako Pato, kad se rodio, nije zaplakao kao druga djeca nego je prkosno nakrivio glavicu dvaput naglo otvorio očice i izustio kao gavran: »Kva, kva«. Mjesna babica, sada već pokojna Mande (ona se, kad već govorimo o njoj, užasno znala uvrijediti kad bi je tako zvali, jer je ona tvrdila i klela se imenom svoje pokojne tetke Anke, koju je vrlo voljela, da se ona zove »Mada«), čudom se krstila tom neobičnom djetetu i tvrdila je Patovom ocu, kako je eto trideset i pet godina babica slavne općine Kozline, ali nije imala dosad prigode da vidi tako drzovito dijete, koje ne će da plače, nego grakće. Osim toga klela se babica, da je to dijete neobično brzo došlo na ovaj bijeli svijet, što ona pripisuje u prvom redu svojoj zasluzi. Ona je taj slučaj zapamtila, tako da se još pod svoju starost ponosila Patom, kojega je neobično volila, jer je on pokazao, na zaprepaštenje dobrih ljudi Kozline, mrvicu zahvalnosti prema dobroj babici Madi, pomoću koje je došao na svijet, te je rado slušao i pomagao joj i onda, kad joj ne bi trebalo u kasno ljeto otresti »mjendule« (bajame) za što su joj se onda nudila sva djeca iz mjesta. Poslušnost pak nije odlika kozlinarske djece, koja nijesu htjela da nađu u svojim dječjim srcima malo simpatije i poslušnosti prema dobroj Madi, kojoj imaju u najvećoj mjeri zahvaliti da su čitavi dospjeli u ovu dolinu suza. Babica bi se Mada uvijek, kad bi pri porođajima neko nepravedno posumnjao u njezine sposobnosti, pozivala na Pata i zvoje zasluge pri njegovom rođenju, koje je bilo tako savršeno, da dijete nije našlo shodnim ni da zaplače.

Pato je neobično brzo pokretao glavicu. Tako kad su ga donijeli prvi put na prozor, koji se nalazi baš sučelice crkvi Sv. Vlaha, biskupa i mučenika, zvonik mu se neobično svidio i stao se smijati kao da je poludio razjapivši svoje sitne usne. Mahao je ručicama, nešto gunđao i drsko omjerio zvonik od glave do pete. Otada je svaki dan studirao zvonik i, kad je prohodao, ugrabio je (tri dana nakon toga!) priliku, da se izgubi uz alarm čitavog susjedstva. Tražili su ga, tražili, nema ga. Neko se dosjeti da pogleda kroz prozor i gle: vidje maloga Pata, kako puže niz polukružne stube koje vode do crkve. Organizovana je dakako, odmah potjera za Patom, koju su sačinjavala njegova dva starija brata, ali uzalud, desilo se ono što i zecu s kornjačom, Pato je bio preblizu cilja — dugo proučavanog zvonika, koji je dugo želio zagrliti i opipati. Kad se oslobodio stuba otrčao je što su ga nožice nosile na ugao zvonika zagrlio ga i privinuo lice k njemu, a zatim pogledao u vis kao da je slavu nebesku zadobio. Uto su stigla i njegova dva brata, koja su ga otrgla od zvonika i odvela majci.

Mora se priznati, da su svi u kući volili Pata neobično, a tome je bilo razlogom, u ona prva godišta rata, što je majka Patova zarana ostala bez mlijeka u prsima baš kad je to malom Patu bilo najpotrebnije. I što se onda dogodilo. Pato je jednoga dana gladan hlepio svojim ručicama i uhvatio slučajno komadić krumpira, ispečenog u pepelu i s njim spremno u usta te, na najveće začuđenje svih ukućana, pojede krumpir s ogromnom slašću zahtjevajući još. Tako se Pato odgojio pečenim krumpirima i s neobičnom lakoćom riješio problem svoje ishrane. I kasnije su pečeni krumpiri ostali glavna Patova poslastica i nema tih slatkiša na svijetu, za koje bi Pato zamijenio pečene krumpire. Ali rano odbijanje od majčinog mlijeka nije ostalo bez posljedica, jer je Pato sve do svoje devete godine držao prst u ustima. Koliko je puta za vrijeme zadnje godine rata, kad nije više bilo u kući ni kruha ni pečenih krumpira, sjeo u kut i večerao svoj prst, a zatim pošao spavati, a da nikomu ne reče ni riječce i zaspao s prstom u ustima, kao da je večerao najmirisnijih krumpira, koji su se s donje strane zarumenili od žara i lagane politure rastopljene soli! Koliko je puta tako gladan s prstima u ustima sanjao o divnim pečenim krumpirima, najeo ih se sit i najljepšega glasno nudio majci: — »Mama, uzmi ovoga, ovi je krumpir najljepši!« na najveću bol majčinu.

Ipak u njegovoj devetoj godini počeli su se susjedi buniti protiv Patova prsta. Smetao im je Patov prst, koji ga je othranio uz pečene krumpire i bio za vrijeme njegova gladovanja njegova glavna utjeha! Nagovorili su stoga Patovu majku, da kad Pato zaspi, da mu izvuče prstić i da ga namaže stučenom paprikom. I ona popusti javnom mnijenju i uvečer kad je Pato zaspao, izvuče mu iz usta prstić, bez kojega on nije mogao ni znao zaspati, i namaže mu ga paprikom. Kad je Pato opet u nemirnom snu stavio nehajnom kretnjom svoj prstić na uobičajeno mjesto, t. j. u usta, osjeti na jeziku nešto grozna i krikne kroz noć tako jako, da nije samo probudio majku, koja je netom zaspala, nego i braću, čitavu kuću i bližnje susjedstvo. Tako je vikao i derao se, da su susjede došle Patovoj majci ponuditi pomoć, ako joj treba i došle da saznadu, što se to, za Boga, Patu dogodilo. I nije bilo druge morala je majka lijepo Patu oprati prstić, obećati mu za ono vrijeme golemu svotu od 10 kruna, naložiti vatru i podmititi ga pečenim krumpirima. Pata su najbolje umirili pečeni krumpiri i kad ih je pojeo, stavio je prstić u usta i ponovno zaspao. Sutradan je Pato demonstrativno s prstom u ustima prošao kroz mjesto kao pobjednik. Otada nije nikada više njegovoj majci palo na pamet da napravi bilo kakav atentat na njegov prstić, do kojega je Pato tako mnogo držao. Začudo ubrzo se Pato ostavio prsta čim su ga njegovi drugovi u školi stali bockati i mnogo šta pričati na račun njegovoga dragog prstića.

Taj se prstić Patov nalazio na lijevoj ruci i možda je to doprinijelo da je Pato postao ljevoruk. Ali to ga nije ni najmanje smetalo, da bude najbolji gađač u komšiluku, na što su mu vršnjaci bili do dna duše zavidni. Jadan bi bio onaj vrabac, na koga je on bacio oko! Gotov bi bio; pogodio bi ga kamenom kao iz puške. Dok je dostigao onu upravo vražju ljevoručku vještinu gađanja kamenom Pato je ubio mnogo lastavica koje su favorizirane u Kozlini kao u Indiji svete krave, jer Kozlinari visoko cijene lastavice kao tamaniteljice muha. On je znao tako vješto ubiti lastavicu, da to nije nitko opazio, i mnogo ih je ubio, a svaki put kad bi se našla ubijena lastavica mjesto bi se uzrujalo kao da ga čeka najveća nesreća. Kad bi poštovani čitatelji znali koliko ima u Kozlini muha, ne bi se ni najmanje čudio, zašto su Kozlinari tako pobožno cijenili lastavice. Pato je ubio onoga ljeta, dok se učio gađanju 457 lastavica, a Kozlinari, koji su dobri račundžije, što su dokazali najbolje smišljenom akcijom za gradnju crkve Sv. Roka kugezatirača, izračunali su, da bi te lastavice bile utamanile toliko muha, da bi ih na koncu ljeta bilo oko 10 milijarda manje, jer, kako Kozlinari misle, muha se neobično brzo množi, tako da po njihovom mišljenju svaka muha dnevno producira 583 mlade muhe. Ali Kozlinari su se ipak utješili, jer su uvidili, da konačno 10 milijarda muha više 10 milijarda muha manje ne čini nikakve razlike za Kozlinu, kod tolikih oblaka muha, pa stoga nije vrijedno za to, osim ako čovjek nije previše nervozan, da počini samoubojstvo, kako je to predlagao suludi i nervozni Ante mali.

Kad je ubijena 400. lastavica općinski je načelnik sazvao hitno izvanrednu sjednicu općinskoga vijeća i na opći je zahtjev ta sjednica održana pred općinskom zgradom, da joj može prisustvovati cijelo mjesto. Načelnik je ganutljivim glasom i suzom na oku govorio o mrtvim lastavicama i komemorirao ih. Mnogi su plakali. Ali najviše se u plaču isticao Pato, tako da je smetao govoru načelnika a općinski je načelnik, sav razdragan, da je tako uspio njegov govor, dao Patu, koji ima toliko srca za lastavice, 2 krune da ga utješi, ističući Patovo srce za lastavice kao uzor sakupljenom narodu, a osobito djeci, naglasujući da, kad bi svi ljudi bili kao Pato, ne bi nijedna lastavica poginula. Zatim, kad se Pato primirio, da je bilo omogućeno daljnje govorenje, načelnik je preporučio narodu, da pripazi i po mogućnosti uhvati ubojicu, ili ubojice, koji ih lišavaju tako korisnih ptica. On ne može da osumnjiči zbog ovog teškog zločina stanovnike ove poštene općine, jer ne može shvatiti da bi se našao koji Kozlinarin, koji bi ubijao lastavice, te vrle tamaniteljice onih oblaka muha, koje zagađuju sve što je lijepo i pošteno u mjestu. To svjedoče kozlinarska zrcala, pozlaćeni (sad već crni) okviri zidnih slika i ostalo. Ali jao si ga ubojici, ako ga se otkrije. Ne će ga minuti opravdani narodni gnjev. Njega raduje, što je cijelo mjesto jednodušno protiv muha i iskorišćuje priliku, da se premilostivom ćesaru i kralju u Beč pošalje pozdravni brzojav (što je uostalom primljeno sa veličanstvenom šutnjom i srditim zgledavanjem poštenih Kozlinara), u kojem s protestnog zbora protiv muha i izroda koji ubijaju lastavice, šalje u ime cjelokupne Kozline izraze nepokolebljive odanosti presjajnom domu Habsburgovaca. Da ne duljimo s ovom sjednicom, moramo spomenuti, da je zaključeno, da se u Kozlini ima provesti dan protiv muha. Taj je dan i održan dne 25. kolovoza one tužne godine.

U lovu na muhe sudjelovali su svi stanovnici Kozline od 10. do 70. godina izuzev bolesnike i trudne žene. Nemoguće je nabrojiti na kakav su sve način onoga dana lovili muhe. Kozlinari se ponose da su dosad poznavali samo sedamnaest načina lova na muhe, ali da su onoga dana, 25. kolovoza, otkrili devetnaest novih načina lova na muhe, tako da Kozlinari otad znadu na trideset i šest načina nadmudriti muhu i upropastiti je. Loveći muhe onoga su dana razbili Kozlinari stotridesetčetiri zrcala, dvjestoosamnaest zidnih slika, pedesetitri petrolejke, koje vise sa stropa, i devetstoosamnaest prozorskih stakala.

Kad je Pato vidio koliko je muha utamanjeno, pobojao se u svom tankoćutnom i plemenitom srcu da bijedne lastavice ne će imati unaprijed dovoljno hrane i da će umrijeti od glada. Pa kako su se lastavice baš nekako u ono vrijeme sakupljale u masama po žicama brzojava, pošao je izvan mjesta i, kradom da ga nitko ne vidi, uz opasnost života, poubijao je onaj dan 57 lastavica, jer je mislio, da će im tako prištediti strašnu smrt od gladi. Onda se pronijela Kozlinom verzija o lastavičjem vampiru i nitko još do danas ne zna tko je bio taj vampir, a općinskom je načelniku bilo glavno da mu je uspjelo uvjeriti Kozlinare, kako je on ubio onoga dana najveću muhu, koja je važila barem 10 dekagrama, a za kojom je morao trčati oko cijele Kozline. Kad su pitali Kozlinari, gdje je ta muha, on je odgovorio, kako je ta muha već poslana u zoološki muzej u Beč, gdje su otkrili, da je ta vrst muhe nova i dosad nepoznata, pa su je nazvali »musca coslensis«.

Tako je eto Pato znao prouzrokovati velike nemire u Kozlini.

Pato je još mnogo toga naučio. Nije trpio mačke pa ni Cu-Cuia nije dovoljno cijenio. Mržnja ga je za mačkama znala zanijeti do na krov kuće, po kojem je trčao kao po sobi. Po samom rubu, t. j. po kamenom žlijebu za vodu, trčao je još u svojoj šestoj godini titrajući se živcima svoje majke i poštovanih susjeda, ni krivih ni dužnih, kao da ide po najravnijoj cesti. Pred crkvom su dva velika drvena stupa za zastave. Na vrhu se tih stupova nalazi okrugla ploča kao ukras (čudnog li ukrasa!). Patov je bio specijalitet da se (još u petoj godini) uzvere kao spretni mačak na vrh stupa i da sjedne na tu okruglu ploču. Neke su žene gledajući ga dobile vrtoglavicu, a bilo je dana, kad je Pato znao zaslužiti po čitavu krunu, jer se dosjetio, pa se penjao na stupove samo kad bi mu tko platio.

Ali glavna je njegova slava bila u tome, što se znao u zvoniku popeti po užetu sve do samoga zvona, a da zvono ne zazvoni. Zvonik je bio postao glavno poprište njegovih junačkih operacija. On je bio jedini od vršnjaka, koji se prošetao uzduž cijele crkve, koji se jednoga dana tako okuražio, da se uspeo po munjovodu na vrh zvonika i zagrlio u veličanstvenom ponosu križ čiji se pozlaćeni šiljak blistao u suncu. Znao je za sva vrapčja gnijezda u zvoniku, koliko u kojem ima jaja, kad će se izleći vrapčići i koliko ima vrapčića. On se znao kroz otvore zvonika provući i stati u takve položaje, da je skratio i susjedama, koje su zavađene s njegovom majkom, život bar za nekoliko mjeseci. Nego na veliku žalost Patovu zvonik se počeo rušiti. Kube je zvonika bilo drveno i obloženo cinkom. Vremenom je drvo ispod cinka izvoljelo istrunuti i kube se stalo naklanjati u dostojanstvenoj kretnji mjestu, prijeteći da se jednog dana cinički sruši i dade kome poštenu lekciju po poštovanoj glavi. Jednoga su dana zatvorili ulaz u zvonik, zaključali vrata, a sutradan se uspeo neki kovač, zavezao debeli konop oko križa, uz najveću opasnost života i spustio se dolje. Zatim je 100 najjačih ljudi u mjestu uhvatilo za konop i stalo potezati nakrivljeno kube, da ga obore. I baš kad se s najvećom bukom stalo kršiti kube opazili su stanovnici slavne Kozline, kako se netko hitro penje u kube, koje se ruši. Bio je to Pato. Krik groze prođe sakupljenim narodom. Još jedan jaki zamah (jer oni, koji su potezali, nisu opazili Pata) i kube se uz strahovitu buku sruši s visine u dubinu. Svi su potrčali

da u ruševinama potraže mrtvo tijelo Patovo, a majka mu je bila kao izvan sebe od bola. I dok su ga jedni tražili, zaori pljesak djece. Svi pogledaše gore i gle: na vrh srušenog zvonika stoji Pato obasjan popodnevnim suncem držeći dvije krletke s vrapcima, koje je držao pokrivene u zvoniku, a koje je u zadnji čas spasio.

Eto samo toliko o Patu, koji je na drugoj sjednici sportskog kluba »Žeravice« u Gorskoj Jami bio izabran za kapetana malene, ali junačke sportske momčadi. Bilo je potrebno sve ovo spomenuti, da se uzmogne protumačiti ona jednoglasnost, kojom je Pato, poznat radi svih ovih i još mnogih drugih podviga, bio izabran za kapetana. On je ovu čast primio vrlo ozbiljno i odlučio da sve svoje sile posveti afirmaciji mladog kluba.

U narednom će poglavlju izmarširati Pito, Poto, Čiko, Ćuko, Ćako, i Žaba, a do potrebe i Cu-cui.

IVO LENDIĆ

CU-CUI

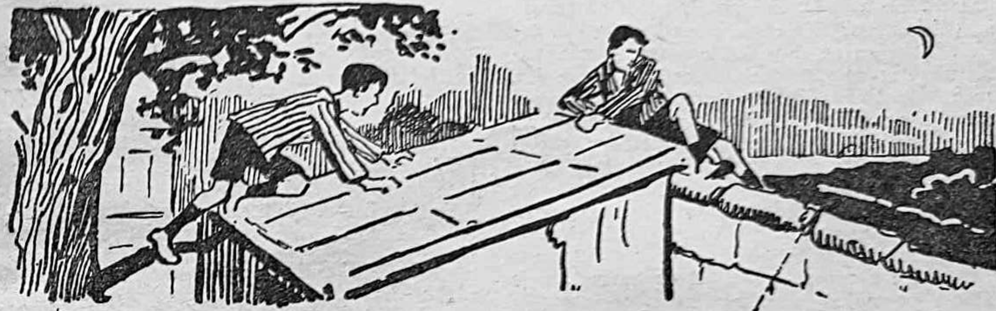
BADNJA NOĆ

VU TIHU se noć obloki svetliju
kraj nih nakinčeni bori stojiju,
a deca srečnega lica ih kite.

Vu temnu noć zvoni brenčiju.
Vulice gradske, ke su vre spale,
kak da su ze sna snova vustale:
to ljudi polnočki hite...

Mir sveti sa zvonom donesla je kmica
i vsima malo zablenja —
meni i jenom črnom obloku
samoču i tmicu življenja.

PETAR KREML

PUSTOLOVINA PO MJESEČINI

PRIPOVIJEST O JUNAČKOM DJELU JEDNOGA DJEČAKA

»Psst! O — oo!«

Tihi zvižduk odozgo odgovori zviždûku što se javljao odozdo.

Podmuklo šuštanje, prekoračen prozor, crno se neko tijelo spušta po užetu. Udarac, hop! Dolje je.

U sjeni se kuće pomoli drugi lik koji reče:

»Danko! Jesi li vidio u kući svijetlo?«

»Svijetlo? Ti sanjaš! Svi već spavaju. Tata se povratio umoran, a mama uvijek rano liježe.«

Za svaki slučaj, oba se dječaka zgure u sjeni i pričekaju šuteći. Zatim se otpute prema šumici. Iz kuće se nije javljao nikakav sumnjivi šum. Dječaci se polako izgube između stabala.

Kad su već bili duboko u šumici progovoriše:

»Spašeni!«

»Jest! Samo treba da još pređemo zid!«

A prijeći zid uistinu nije bilo teško. Trebalo je tek da se popnu na jabuku, pa s nje na krov kolibe za vrtno oruđe, a zatim mali skok i... oni su već u uskoj ulici, koja vodi u drvored....

Tako su Danko i Zvonko Mladić ostavili jedne noći, upravo je na tornju crkve sv. Ivana izbijalo 10 sati, vilu, u kojoj su stanovali sa svojim roditeljima. Tu je vilu Dr Mladić jedva našao i to baš radi svojih dječaka, zbog kojih je svakih praznika imao neprilika. Kroz četiri godine on iznajmljuje svakog ljeta vilu za praznikovanje i odmor, no ni u jednoj ga nijesu htjeli da prime dvije godine za redom. Ne zato što on nebi točno plaćao, (ta dr Mladić je bio imućan, a usto i vrlo pošten čovjek), nego zbog njegovih sinova. Priznajte i vi da nijednom kućevlasniku nije baš ugodno, kad poslije dva mjeseca vidi da je kuća sva oštećena, a vrt da je sličniji bojnom polju no vrtu.

U vili »Vedrina« porušili su skoro strop, vješajući o nj ljuljačku, a kamin su ne skoro nego uistinu srušili loveći se i natjerujući oko njega.

U »Vila Ružica« sve su voćke ostale s otrgnutim lišćem, a vrtlar je otkazao, jer su mu psa skoro doveli do bjesnila. U trećoj su vili napravili jedan podzemni prorov tako nezgodno, da je išao upravo u susjedov podrum.

Postali su pravo strašilo za vlasnike. Stoga ih je dr Mladić na početku praznika ozbiljno opomenuo: »Vi znate koliko sam imao poteškoća, dok sam ovdje uz Dravu unajmio vilu. Ovdje nas na sreću još ne poznaju. Ja bezuvjetno trebam mira i počinka, kad se vratim od dnevnog posla iz grada. Neću stoga da imam ikakvih neprilika s vlasnikom ili susjedima. Uostalom, ako koji od vas počini kakovu budalaštinu odmah ću da ga se riješim. Nemam volje da tražim novi stan. U Zagrebu, a i izvan Zagreba ima dosta zavoda koji primaju pitomce i preko praznika!«

Kad je tata tako rekao, oni su znali da će on to i izvršiti. Stoga su se čuvali da učine kakvu ludoriju u iznajmljenoj kući, no zato su se zabavljali vani.

Stanovali su pokraj velikog parka, pa su isprva nalazili tamo dosta zabave. Pravili su nacrte parka, istražili sve staze i dali im imena, te se upoznali sa svim prodavačima limunade i sladoledarima. I dok su oni po tratinama parka priređivali svoje borbe kod kuće je bar bilo mira. Osim toga, skačući na svježem zraku i suncu dobili su lijepu i zdravu indijansku boju. Kući su dolazili tek na ručak, a naveče su bili tako zdravo umorni, da su već na stolicama drijemali i zatim odmah poslije večere išli spavati.

No, ništa ne može dugo da traje; drugi je tjedan park počeo da gubi sav svoj čar. Dugački drvoredi bili su svi slični. A dječaci su sad promatrali s mnogo interesa Dravu, koja je lijeno vijugala oko zelenih brežuljaka.

»Danko, kako bi bilo kad bismo se malo pokupali?« — reče jednog vrućeg dana Zvonko. Danko to prihvati u načelu, no usprotivi se da to izvedu odmah.

Nema nego jedan sat, da smo ručali!« — reče on. A jer je bio stariji i uživao ugled budućeg liječnika (premda »vrlo budućeg«, ta bilo mu je tek 14 godina), to mu se mlađi brat pokoravao u svim pitanjima njihove pustolovne zadruge. Pa stoga kad je Danko predložio da se radije

provezu čamcem, Zvonko je to »jednoglasno« primio. Tada je Danko bio »izabran« za gusarskog kapetana, a Zvonko je predstavljao momčad. Tako su se dva dana smiono vozali veslajući dnevno po više kilometara. Treći dan reče lađar: »Tražim od vas 100 Dinara za pol dana i ne puštam niti novčića!« »Pa dobro, gospodine, mi se ne ćemo više voziti«, odgovori Danko i isplati vlasnika lađe podavši mu krasnu novu stotinjarku. svu svoju uštednju, dok je Zvonko ljutito mrmljao: »100 Dinara za pol dana, to je upravo krađa!« A zatim su se udaljili s neutaženom željom u srcu i par su se puta okrenuli i s tugom gledali malu barku, što je klizila po sjajnoj površini Drave.

»Zvonko«, reče Danko, »mi ćemo se još voziti po rijeci. Novaca više nemamo da plaćamo onu staru tvrdicu, no zato ćemo lađu uzimati bez pitanja. To će biti pravedna osveta onom lađaru! Pokušat ćemo već ove noći!«

Za nekoliko je sati potpuno sazrela »bojna osnova« u razdraženim mozgovima dvaju nevaljalaca. Ta se »bojna osnova« pokazala eto dobrom i provedivom. Oni su uspjeli da nečujno ostave vilu, a to je bilo vrlo važno. Zatim su krenuli kroz drvored do obale na kojoj nije bilo ni jednog čovjeka i nije se ništa čulo ni vidjelo do šuma i svjetla nekog automobila, koji je jurio prema Zagrebu. Mogli su dakle raditi bez straha.

»Već vidim »našu lađu«, — šaptao je bezobrazno Danko, pokazujući na barku staroga Luke.

»Hoćemo li je moći odvezati?« — uznemiri se Zvonko.

»Sigurno! Uostalom, ja imam nožić!«

»Nemoj ipak praviti štete!«

Zvonko, koji se uvijek junačio izdaleka gubio je smjelost kada se je pristupalo izvedbi pustolovine. Stoga ga je Danko morao da ohrabri. Međutim, posao se pokazao težim nego što su mislili, jer je »lađa« bila privezana lancem i lokotom.

»Ne smijemo popustiti zbog te male zapreke!« — pomisli Danko te skoči u barku i počne razgledati kolut za koji se držao lanac. Zatim izvadi iz džepa nožić i izbije vijke kojima je bio kolut pričvršćen za lađu. A onda, spremivši najprije brižno vijke, pobjedonosno se uspravi i reče Zvonku: »Ulazi!« Zvonko uđe i oni pođoše.

Nijedan od njih nije mislio na srdžbu staroga Luke, ako opazi da je nestalo barke, nitko nije mislio na tužbu ocu, o nesnosnim zavodima itd. Momčad male barke je bezbrižno išla u noć.

»Ja uzimam vesla, a ti uzmi kormilo!«

Na Dravi je vladao veličanstveni mir. Opažali su gdjegdje uz obalu privezane šlepove i druge lađe. Na nebu se kreveljio Mjesec kao da im svojim savinutim i nasmješenim licem osobrava te ujedno izgleda pospan i dosadan.

U daljini je odbijao sat.

»Čuješ li?« — mrmljao je Zvonko i naćulio uši. Mirni noćni zrak je donosio daleke udarce.

»Dvanaest!« — reče Danko. »No, što bi rekli naši da se sada probude i ugledaju naše prazne postelje?« Zatim se malo zamisli veslajući dalje, a onda reče kao sam sebi: »No, neće se probuditi!«

Sigurnost da će proći nekažnjeni dala im je nove snage.

»Da pristanemo na ovome otočiću, ha?«

»Ne, nastavimo do onog zatona. Sad ću ja na kormilo!« — reče Danko.

Brežuljci Sv. Ivana već su bili iščezli. Sada su vozili među mirnim obalama i samo bi katkada sjena koje privezane barke zamračila sjajnu površinu rijeke.

»Mi smo gusari!« — reče budući liječnik i pokazavši privezani brod nastavi: »Evo neprijatelja! Pođimo za njim! Udrimo po njem!« I pusti u oduševljenju kormilo, pa je lađa bez vodstva udarila o stup nekog mosta.

»Budi miran, prevrnut će nas!« — počne se uznemirivati Zvonko.

»Moji pradjedovi me čuvaju i nadahnjuju!«

»Neka, neka!« — bunio se Zvonko. »Zašto te oni nijesu nadahnuli da poneseš što za večeru?«

»Evo, mornaru, uzmi!« — poviče Danko izvadivši iz košulje zamotak sa žemičkama sa šunkom. Zatim još izvadi iz džepa bombona i čokolade.

Mornar se nije skanjivao već odmah pustio vesla i navalio zajedno s kapetanom na — jelo. Kad su se najeli krenuše dalje. Pažnju im je privukla neka tamna lađa. Kroz kapke se jednog prozora opažalo svijetlo.

»Evo, neprijatelja!« — reče Zvonko.

»Što je pod tom zastavom?« rekne Danko jasnim glasom. »Kakva kriomčarska roba.? Hajde uspnimo se druže! Hrabro i na brod!«

Dobro Zvonkovo čuvstvo, napola prigušeno vrućicom pustolovine, napokon se probudi.

»Danko, dosta je gluposti! Ti si lud! Što misliš da radiš?« poviče on skočivši.

»Zauzeti ovaj neprijateljski brod, mornaru. Pretražiti kapetanove papire.«

»Ti si posvema lud!« poviče prestrašeni Zvonko. »Dobit ćemo batina«.

»Ne boj se ništa!«

Zvonko sažme ramenima. Njegov je brat bio zaista lud, no slijedeći ga gledat će, da ublaži njegove pretjeranosti. Oni privežu svoju barku za podnožje željeznih skalina, koje su visjele sa lađe i močile se u vodi. S nekoliko skokova oni se popnu na palubu. Polako prođu po njoj popnu se na palubu. Polako prođu po njoj, poslušaju i pogledaju, ne će li se kogod pokazati.

»Hajde, bjež'mo, još je vrijeme, nitko nas nije vidio«, šapne Zvonko držeći Danka za kaput.

»Pst«, reče drugi odbivši ga. »Tu ima neko.« On povuče lagano zastor, koji je zastirao malu sobicu za stanovanje. Kad su pogledali unutra, obadva se povuku uzbuđeni. Toga nijesu očekivali. Žena obučena u crno, umornog izgleda, hodala je na uskom prostoru između stola, koji je bio prekriven bočicama i bocama

i kreveta, na kojem je ležalo dijete. To je bilo njezino jako bolesno dijete, jer mu je lice bilo prestrašeno, kad se okrenulo k njoj. Ona ga je gledala zabrinuto, uzela ga za ručicu i brisala mu čelo. Zadržavajući dah djeca su gledala previše zbunjena i nijesu ni pomislila na odlazak. Najedamput kapak, na kome su bili naslonjeni, zaškripi, a žena se podigne i ugleda u otvoru prozora dvije glave jednu do druge.

»Tko je to?« — upita ona. »Što hoćete? Što radite ovdje?«

Tako pozvani ječaci podignu ruke, jer htjedoše da pozdrave, ali nijesu imali kapa na glavi. A zatim htjedoše pobjeći.

»Nema ništa! Ne ćete tako!« poviče žena, koja se dosjetila, da oni hoće da pobjegnu. »Ruke uvis, ili ću pucati!« U isto vrijeme ona izvuče iz jedne ladice revolver i grozeći im se pokaže ga.

Sad se sve, eto, okrenulo na tužno. Jako preplašeni dječaci dignu u vis prazne ruke.

»A, dakle samo dva dječaka!« odahnu žena, kad je vidjela ruke i uznemirena lica »provalnika«. Ona ostavi oružje i ne obazirući se više na dva »pustolova« ode k malom djetetu, koje je teško disalo. Hrapav glas izlazio je na mahove iz njegova grla, kao pokvareni mijeh u kovačnici.

* * *

Trebali su već da odu i da se vrate kući... Ova ludorija je predugo trajala. Neobična snaga, nastala od znatiželje, zanimanja i milosrđa zadržala je starijeg Danka kraj prozora...

»Hej, hoćeš li već doći?« molio je više puta Zvonko.

»Čekaj..., ne, pusti. — Odmah ću doći.«

I više ne premišljavajući ostavi prozor i uniđe u sobicu, gdje je ona žena bdjela.

»Je li jako bolestan?« upita on.

Najprije uplašena pred tim nametanjem siromašna žena, možda ganuta saučešćem, koje se odražavalo u očima maloga Danka, mjesto odgovora poče da plače.

»Trebalo bi zvati liječnika«, nastavi Danko.

Ona obriše oči i podigne glavu:

»Liječnika? Sada? Nema toga, koji bi htio doći na lađu u ovo doba noći!«

»Zar nijesu htjeli?« upita on ne davši se zbuniti žestokim glasom žene.

»A tko bi i išao po liječnika? Njegov je otac otišao na rad i ne će se vratiti više dana.«

»Ima li groznicu?« ispitivao je Danko dalje gledajući na krevetić.

»On gori«, reče žena i opet sva u svojoj misli, opet će mrzovoljasto: »Liječnika? Mislite li, da bi se netko od te gospode htio brinuti za nas siromahe lađare! Za lađare!« Ona sažme ramenima. Dijete napo podignuto stane strašno kašljati tako hrapavim glasom, da se Danko stresao.

»Hajdemo!« promrmlja on, kad je izišao iz uske sobice.

»Što si radio unutra? Ja sam mislio, da više ne ćeš ni izaći«, reče Zvonko zijevajući.

»Kormilo k kopnu, odmah! Treba pristati što prije!« zapovijedi on.

»Ne još, mi smo dosta daleko od kuće!« živo odvrati Zvonko.

»Pristaj, pristaj, ponovi Danko tako ozbiljno, da se nije smjelo prigovarati. I dok je mlađi brat upravljao kormilom po zapovijedi, on mu je odobravao glavom

»Što ti sad hoćeš? Zar ne ćemo vratiti barke?«

»Treba ići po našega oca; onaj mali ima difteriju, ja sam o tome uvjeren«, reče Danko.

»Dovesti tatu? To je ludost! Kako smo bez buke srećno izišli, da nas niko nije čuo, tako bismo se i vratili, da nas niko ne bi opazio, a ti hoćeš svojevoljno da sve otkriješ?«

»Ja sam odmah po kašlju prepoznao, da dijete ima difteriju. Ti si tako kašljao pred četiri godine, kad si bio bolestan, sjećaš li se? Po noći se trčalo po serum, da dobiješ injekciju. Dobiti par sati, to često znači spasiti život, rekao je tata.«

Zvonko se preplaši. Poznao je dobro svoga brata, pa je znao, da će on i izvesti svoju odluku.

»Nesretniče, zar ne znaš što te čeka? Morat ćeš otići odavle i bit ćeš zatvoren preka ljeta u zavodu. Ta to nam je obećano za prvu ludoriju!«

Veličina njihove neposlušnosti pokaže se najednom pred Dankom. Uhvati ga pravi strah na pomisao, da će sve priznati i dobiti tešku kaznu, koja će ga lišiti slobode. U buduće ne će biti šetnja, ni zraka ni ovih gajeva. A ove noći su tako krasne, pa te tamnoplave šume po brežuljcima. Ipak, tu nema oklijevanja, treba spasiti život onoga djeteta.

»Hajdemo, valjda ne bi ni ti htio, da ono dijete umre bez pomoći samo zato, da se mi prijavimo. To bi bilo užasno!

»Ima li on zbilja difteriju? A mi ćemo svršiti naše praznike u škatulji«, reče Zvonko.

— A onda«, reče s prijezirom Danko. »To će biti za nas ružan mjesec, no to sve ne čini ništa; ništa, posve ništa, prema bolesti onoga dječaka!«

»Hvala, ja držim, da je to strašno neugodno«, šaptao je Zvonko sav ukočen od tolike bratove plemenitosti.

»Ne žalosti se, ja ću sve na se preuzeti, a to je i pravedno. Ja sam stariji i sve je išlo po mojoj volji: i šetnja i povratak.«

Malo ponižen Danko se usprotivi. On je također bio sudionik.

Došli su na obalu i počeli su trčati što su bolje mogli, da dođu što prije kući.

* * *

Sada je trebalo obavijestiti oca, a to je bilo najteže. To je Danko već preuzeo na sebe. Bilo je teško dozvati oca kroz vrata, a još teže razložiti mu o čemu se radi. Barka, difterija i brzo potrebni serum, da se dade jednom bolesnom djetetu na lađi — sve je to bilo čudno, a da sve

odmah shvati umoran i naglo probuđen čovjek, koji je već zapao u dubok san.

Kad je liječnik razumio, da je ozbiljna stvar, oblačeći se naglo, nije se mogao svladati, a da nekoliko puta ne reče: »Što ste, do bijesa, radili na lađi u ovo doba? Kakvu ste novu glupariju učinili?«

Kako su odgovori bili nejasni, on reče:

»Napokon, mi ćemo poslije obračunati.«

Zle volje, navlačeći cipele, nastavi: »Ovi derani valjda misle, da nemam dosta i svojih bolesnika? Treba da mi nađu posla usred noći... I još gdje?«

»Pa ti valjda ne ćeš ići?« pitala je gđa Mladić, koja nije znala o čemu se radi.

»Ne ići! To je nemoguće! Ići ću i to odmah. Kladim se za 10 prema 1, da to dijete ima difteriju.« Zatim nastavi napo ganuto napo srdito: »Misliš li, da ću prezreti Dankovo povjerenje, što bi on sudio o meni?«

Pet časova poslije bio je liječnik Mladić na putu na svojim kolima, a Danko bio pokraj njega. Smeten, ali i ponosan, razrogačio je oči, da prepozna mjesto, gdje je lađa.

»POLAKO, OČE, ZAUSTAVITE...«

Ostavili su glavnu cestu i došli su na prelazni put. Barka se pokaže dizajući se i spuštajući se, već prema gibanju vode.

»Nisam nikada mislio, da ću se voziti noćas po Dravi... i da ću još morati veslati. Ovi će me nevaljalci dovesti do ludila.«

Danko se šćućurio i postao štogod je mogao manji. Nije se usudio ni pisnuti. Na liječnikov znak on uzme kormilo, dok je njegov otac upravljao veslima...

»Polako, oče, zaustavite, evo nas!« Danko je prepoznao palubu, skaline, kabinu i sve je ostalo kao i prije 1 sat.

»To sam opet ja, gospodo. Evo sam vam doveo svoga oca liječnika, da liječi vašega malog, bolesnog djećaka«, reče Danko povukavši svoj pramen kose umjesto pozdrava.

* * *

Liječnik je ostavio malu sobu na lađi po sata kasnije, pa uzevši kormilo bez riječi, bio je za prijevoza vrlo ozbiljna lica, tako, da se Danko nije usudio, da šta upita. Kad bi on bio gledao malo bolje, možda bi bio opazio, da su oči njegovoga oca mnogo sjajnije nego obično i kad pogledaju na njega, da su blage.

Tako su stigli do druge obale i tu privezali barku. Danko napokon — mučen znatiželjom — nije mogao, a da ne upita:

»Oče, dakle, to je ipak bila difterija!«

»Difterija? I kakva još! Bilo je krajnje vrijeme, da dođem!«

Poslije jednog časka šutnje reče otac:

»Ja sam morao dati mnogo veću količinu seruma nego onu, što sam je dao Zvonku. Hvala tome, dijete će se valjda spasiti. Za 12 sati ipak ću opet otići tamo, da ga vidim.«

»A hoćeš li mene, oče, sjutra poslati u zavod zato, što sam to uradio?«

Liječnik odgovori strogo: »Moj mali, ja mislim, da si ti dosta velik, da znaš i sam, što si zaslužio. Sada idi spavati. Mi ćemo o tome opet sutra razgovarati.«

Sutradan je Zvonko bio vrlo uzbuđen, kad je saznao, što se poslije dogodilo.

»Poslat će nas u zavod, to je sigurno.«

Za svaki slučaj, da mu poslije ne bi za taj posao bilo premalo vremena, počne Zvonko već sada prikupljati stvari i spremati se za put u zavod. Danko otišao je, da povrati barku.

Kad se na večer liječnik vratio, odmah je Danka upitao:

»E, dobro, moj djećače. Jesi li razmišljao, što zaslužuje tvoj postupak?«

Na ovo Danko odgovori bez smetnje:

»Da, tata, ja sam o tome ozbiljno razmišljao. Ja sam učinio ludost, kad sam izišao u noći i uzeo onu lađu i ja se radi toga kajem...

»Ja također« — pridruži se žurno Zvonko.

»...Samo hvala tome, mi smo spasili život jednome djetetu. I mi smo došli, da te tražimo i tako smo se dobrovoljno izložili obećanoj kazni. To je bilo jako neugodno za nas. Kad bi ti znao, kako je bio strašan onaj čas, koga smo morali proživjeti! Po mome sudu, to izravnava sve.

»Dakle?«

»...Ja mislim, da bi nam ti trebao oprostiti,« zaključi Danko.

»I ja mislim isto tako, moj dragi i ja ti ne samo opraštam nego i čestitam«, reče liječnik i zagrli svoga odvažnog i iskrenog sina.

I dok je Zvonko preneražen takvim raspletom, mislio na omote, koje je opet morao razmatati, otac je upravio dug pogled na svoga starijeg sina. U tome se pogledu zrcalio ponos i nježnost. Konačno je tiho i zadovoljno kazao:

»T i ć e š, d i j e t e m o j e, b i t i č o v j e k!«

PREMA FRANCUSKOM PRIREDIO: STJ. TOMIČIĆ

BOŽIĆ BATA, IDE OD VRATA DO VRATA!

Neka je kriza ipak sam tu!
Darove nosim, dobrima dar.
Neće bit mnogo, dobit će svak
Od mene starca po koju stvar.

Što ću Vam dati dječice, ja?
Dobrima dat ću igračke te,
Ima ih eto mnogo još tu
K tome još šiba za dečke zle.

Zločestih ima velik još broj.
Poštujte djeco starijih glas
Božića drugog doći ću ja
Onda ću bolje obdarit vas.

FILATELIJA

BELGIJSKA MARKA NA USPOMENU PICCARDOVOG LIJETA U STRATOSFERU

ZEMLJOPIS I FILATELIJA

Vi sigurno s interesom čitate imena država i zemalja, koje su izdale nove marke. Ali pri tom svako nekoliko zaostajete pred nepoznatim imenima. U koliko vam ta imena nijesu posve nepoznata, to opet ne znate gdje se te države ili kolonije nalaze. Potražit ćete ta nepoznata imena na zemljovidnoj (geografskoj) karti ili u vašem atlasu. Neke ćete sami odmah naći, ali s većinom od tih imena ne će ići tako lako. Tad se obratite na svojeg starijeg druga, na roditelje, druge starije osobe, te vaše učitelje ili profesore. Nemojte se stiditi zamoliti nekoga da vam to pokaže, jer nije sramota ne znati, nego je sramota ne htjeti znati. U svakom slučaju morate doznati, na kojem se mjestu zemaljske kugle nalazi vama nepoznato ime. S državama to ide prilično lako, ali je zato tim teže s kolonijama, koje su razasute po cijelom svijetu, a mnogo su puta tako malene, da ih samo bolji atlasi i karte bilježe. Najbolje je ako vam može doći do ruke koji veliki moderni atlas (n. pr. Meyerov). U takvim atlasima ima na koncu alfabetski popis imena država, zemalja, kolonija, gradova, mora, rijeka i planina. Pri

svakom je imenu spomenut broj stranice atlasa, na kojoj se može naći nepoznato ime. Pored broja stranice nalazimo još neke znakove i brojeve. Imamo n. pr. A 4 i B 6. Ovo zapamtimo i onda otvorimo atlas na naznačenoj stranici. Tu vidimo geografsku kartu razdijeljenu na jednake četvorine. Četvorine koje leže na gornjem i donjem rubu karte označene su svaka posebnim znakom (u našem slučaju sa A), a tako i četvorine, koje leže na pobočnim rubovima (u našem slučaju sa B). Kako ima više ovakovih četvorina to su označene sa A 1, A 2, A 3, itd., te sa B 1, B 2 itd. Kako smo već kazali, mi smo uzeli da se kod svakog imena nalazi zabilježeno A 4 i B 6. Potražimo ta polja na rubovima karte, produljimo ih do središta, pa onda gdje se sastaju, u toj četvorini mora biti ime, koje smo tražili. Ovo bi bio najuspješniji način za pronaći nepoznata imena. Ali kako smo već istaknuli, do takvog je atlasa danas teško doći, pa se morate zadovoljiti tim, da to upitate starije drugove, osobe, ili profesora. U svakom slučaju nepoznato ime morate pronaći. Tim ćete sticati sve više zemljopisnog znanja, a to je potrebito svakomu kulturnom čovjeku, a na taj ćete način još više zavoljeti marke tih zemalja.

U ovom broju donosimo imena nekih država i kolonija, koje su dobile nove marke. Za to potražite odmah gdje se nalazi Afganistan, Australija, Maroko, Filipinsko otočje, Južna Afrika, Kočin, Kolumbija, Meksiko, Nikaragua, Njemačka, Turska, Nova Zelandija, Travancore, Urugvay, Madžarska i Italija. Neke od ovih znate, neke ćete lako naći, ali ćete se zato na nekim pošteno istruditi. Dakle na posao! Neka ne izađe novi broj »Krijesa«, a da vi ne znate gdje se nalaze ove zemlje. Nađite ih što prije, jer ćete u 5. broju dobiti opet jedan ovakav zadatak.

FILATELISTIČKE IZLOŽBE

10. rujna otvorena je u Beču propagandistička izložba Prvog radničkog filatelističkog društva. Nas će osobito interesirati izložena zbirka slovenskih maraka. Prigodom ove izložbe priređeno je u Beču i jedno predavanje o našoj filateliji — 15. i 16. listopada održan je u Johannesburgu (Južna Afrika) III. južnoafrički filatelistički dan i izložba. — U Bukureštu (Rumunjska) drži se ovog mjeseca velika propagandistička izložba — »Expositia Filatelica Romana«, a za 1935. god. sprema se međunarodna filatelistička izložba.

KOLUMBO SA BRADOM I BEZ BRADE

U vrijeme 400-godišnjice otkrića Amerike izdale su Sjedinjene Države jubilarne marke, koje su prikazivale razne prizore iz života Kolumba, kao njegovu molbu kraljici Izabeli, dolazak na američko tlo itd. Takvih je maraka izdano vrlo mnogo, a bilo ih je sa 16 raznih vrsti vrijednosti. Prva je serija izašla u godini 1893. Među ostalim markama nalazi se i jedna koja prikazuje Kolumba u času, kada je nakon dugoga vremena opet vidio kopno, a druga opet, koja prikazuje izlazak Kolumba iz lađe na kopno. Međutim crtač nije imao pravu predodžbu o Kolumbu, pa tako nije znao, da li bi ga crtao sa bradom ili bez brade. Da bude vuk sit i koza cijela, jedamput je crtao Kolumba sa bradom, a drugi put bez brade. Međutim pri tome nije sebi mnogo razbijao glavu i nije uočio, da iskrcavanje može trajati najviše pola dana. Tako je nastao jedan kuriozitet. Kolumbo je u času, kada je prispio do obale, nacrtan bez brade, no u momentu, kada se već nalazio na kopnu nakon sretnog iskrcavanja, prikazuje crtač Kolumba na marki od 1 c. (pred obalom) bez brade, a na marci od 2 c. (na kopnu) sa bradom. Radi toga su nastale razne šale, koje su dovele do toga, da je ta omaška popravljena. I sada su u velikoj cijeni ove dvije marke, koje prikazuju taj kuriozitet.

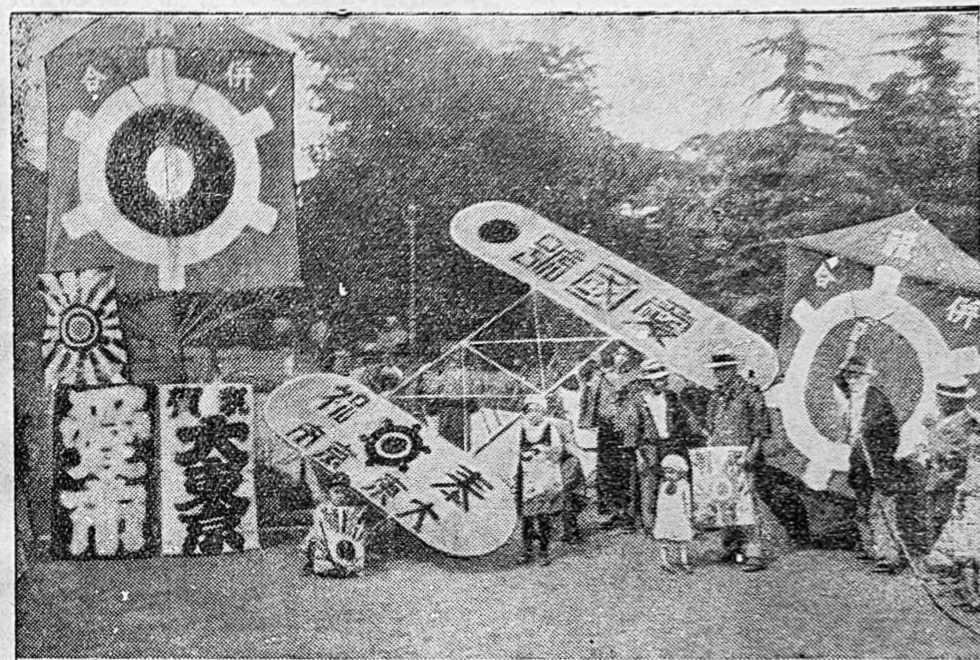
NEKE NOVE MARKE

Afganistan je izdao novu krasnu marku od 1 afgana, a *Australija* nove marke sa slikom kengura. *Engleska pošta u Maroku* izdala je posebne marke na području ovog francuskog protektorata. Marke nose pretisak »Marocco agencies 6 Francs«. *Filipinsko otočje* ima novu ekspresnu marku od 20 centa. *Južna Afrika* ne izdaje više marke u kamenotisku, nego u mašinskom tisku sa vodenim znakom. Sada su izdane nove vrijednosti maraka. *Kočin* je dobio novu vrijednost od 4 piesa. *Kolumbija*, neumorna u izdavanju novih maraka, izdala je opet nove marke sa slikom Kristofora Kolumba. *Meksiko* ima novo izdanje zračnopoštanskih maraka s pretiskom »Servicio oficial«. Osim toga su prigodom treće obljetnice smrti avijatičara Carranze izdane su naročite spomen-marke. *Nikaragua* je izdala prigodnu zračnopoštansku marku s crvenim pretiskom. *Njemačka* ima nove dobrotvorne marke. *Nova Zelandija, Travancore, Turska* i *Urugvaj* pustile su u promet nova izdanja. *Madžarska* voli neobično praviti parade svugdje, pa i sa markama. Sada je izdana serija sa slikama glasovitih Madžara. Tu je pisac Madach, liječnik Semelweis, fizičar Eötvös, državnici Szechenyi, Deak i Tiszai, Kossuth, glazbenik Liszt, slikar Munkaczy, jezikoslovac Körösi i matematičar Bolyai. *Italija* je proslavila 10-godišnjicu fašizma novom serijom. Italija je još izdala nove marke za svoje kolonije, te za *talijansku poštu na Egejskom moru.*

ŠTO ĆEMO JOŠ PISATI ?

U zadnjem smo broju pisali o pošti u prošlosti, a drugi ćemo put govoriti o pojavi prve marke u Engleskoj i o njenim predhodnicama u Francuskoj. A tada ćemo još donositi interesantne članke i to »Zašto se sabiru poštanske marke« — »Što treba raditi početnik« — »O zamjenjivanju maraka« — »O kupovanju maraka« — »O specijaliziranju« — TIMOR

POGLED PO SVIJETU

TOKIO JE PO VELIČINI TREĆI GRAD NA SVIJETU

Glavni grad Japana je Tokio. Prema najnovijem brojenju ima 5,300.000 stanovnika i od njega su veći gradovi jedino London i New-York. Kao što su stanovnici svih gradova ponosni na svoje gradove, tako su ponosni i stanovnici Tokia, pa su priredili veliku svečanost, kojom su proslavili to da je Tokio treći grad na svijetu. Tom prilikom su puštani u zrak po japanskom ukusu izslikani zmajevi. Nekoliko njih vidimo na našoj slici.

BORBA ZA PLAVU VRPCU OCEANA

»Plava vrpca« je simbolično odlikovanje za prekooceanski parobrod, koji u najkraće vrijeme pređe Atlantski ocean između evropske obale i New-Yorka. Prava borba za »plavu vrpcu« počela je 1897. i to između parobroda engleskog društva »Cunard Line« (čitaj : Kunard Lajn) i njemačkog »Norddeutscher Lloyda« (Sjeveronjemačkog Lloyda). Tek tada započelo je takmičenje za naslov nosioca »plave vrpce«, premda su se i prije natjecali, tko će brže da pređe Ocean. Put, za koji je Kolumbo trebao preko tri mjeseca, jedrenjaci su prelazili u 30 do 40 dana. Rekord (prvenstvo) među jedrenjacima osvojio je jedan američki škuner (veliki brod na jedra), koji je 1821. godine prešao iz Amerike u Englesku za 21 dan. To je za ono vrijeme bila nečuvena brzina, koju više nije mogao da postigne ni jedan jedrenjak. Niti parobrod »Savanah«, koji je prvi od parobroda prešao Ocean, prije mogao da potuče taj rekord, premda je imao jedra i parne kotače. Tek nakon nekoliko godina, uspjelo je parobrodima da prevale Ocean brže od najbržeg jedrenjaka. Od tada parobrodi postaju sve brži i počima se takmičenje između pomorskih narodnosti.

Sve do god. 1897. Englezi imaju najbrže parobrode, pa tako lako mogu da drže rekord brzine. Godine 1893. Englezi su sagradili parobrod »Campania« od 12.950 tona. Tada je »Campania« predstavljala vrhunac tehnike, jer je imala strojeve jake 31.000 konjskih sila. Dvije godine kasnije prevalila je »Campania« Ocean sa srednjom brzinom od 22.23 milje i time postala najbrži parobrod. Tada se je smatralo da nije lako postići veću brzinu.

Usprkos mišljenja brodograditelja, da je nemoguće sagraditi brod, koji bi mogao ploviti brže od »Campanie«, Nijemci pokušavaju da preotmu Englezima taj rekord, pa sagrade parobrod »Kaiser Wilhelm der Grosse« (Car

Vilim Veliki), koji je imao 14.000 tona, a bio je za 8 metara duži od »Campanie«. Na svom trećem putovanju postigao je, sa strojevima od 30.000 konjskih sila srednju brzinu od 22.83 morske milje. Time je rekord brzine i naslov »nosilac plave vrpce« prešao u ruke Nijemaca.

»Kaiser Wilhelm der Grosse« bio je vlasništvo Sjeveronjemačkog Lloyda, pa drugo veliko njemačko parobrodarsko društvo »Hamburg-Amerika« nije moglo da prepusti svome takmacu prvenstvo, te je sagradilo parobrod »Deutschland« (Njemačka) od 16.000 tona sa strojevima jakim 36.000 konjskih sila. »Deutschland« je prešao Atlantik sa srednjom brzinom od 23.51 milje. Sjeveronjemački Lloyd odmah počne graditi tri parobroda, kojima je kanio da osvoji »plavu vrpcu«. Premda su ti parobrodi imali veću tonažu i jače strojeve od »Deutschlanda«, ipak nisu uspjeli da mu je otmu.

Englezima je bilo krivo, što im je oduzeto prvenstvo u brzini na moru, pa je društvo Cunard Line sagradilo dva parobroda »Mauretaniju« i »Lusitaniu«, koji su bili dugi 231 metar, a imali su po 32.500 tona. Strojevi su bili parne turbine sa 78270 konjske sile. Parne turbine su bile novost, jer su se do tada upotrebljavali cilindrični parni strojevi, koji su mogli da razviju najveću snagu od 40.000 konjskih sila. S tim novim strojevima postigla je »Mauretania« na pokusu 1906. godine najveću brzinu od 27.36 milja. Godinu dana kasnije »Mauretania« je preplovila ocean za 4 dana 17 sati i 22 minuta i na taj način postigla srednju brzinu od 25.88 milja. Time je Engleska zadobila ponovo »plavu vrpcu« i ponukala je Nijemce da se ponovo bore za rekord.

Nijemci zbilja i sagrade parobrode »Imperatora«, »Vaterland« i »Bismark«, ali premda su bili za 20.000 tona veći, ipak su morali da »plavu vrpcu« prepuste »Mauretaniji«.

Sigurno bi Nijemci i dalje nastojali, da osvoje »plavu vrpcu« da ih nije u tome spriječio rat. Oni nikako nisu mogli da zaborave da su ušli u XX. vijek kao posjednici »plave vrpce«, pa su nakon rata sagradili dva blizanca »Bremen« i »Evropu« od 46.000 tona sa 96.000 konjskih sila. Godine 1930. »Bremen« je osvojio »plavu vrpcu«, a »Evropa« je lani preotela svome bratu rekord, jer je prešla Ocean sa srednjom brzinom od 28 milja. Stara se »Mauretanija« nije odmah predala, već je u 23 godini pokušala da ponovno osvoji »plavu vrpcu«, ali nije uspjela, jer je postigla brzinu od 27.65 milja. Ipak je time »Mauretanija« stekla veliki uspjeh, jer je u 23 god. obavila svoje najbrže putovanje. To je vrlo laskavo za njene brodograditelje, što je i u starosti ostala sposobna da postigne brzinu »Mauretania« će uvijek Englezima služiti za ponos.

Ali se Englezi nisu zadovoljlili samo moralnim uspjehom »Mauretanie«, već su htjeli da osvoje i plavu vrpcu, pa su počeli da grade golem parobrod »534« sa 73.000 tona. Ali su novčane poteškoće prisilile Engleze da privremeno obustave rad.

U borbi za plavu vrpcu do sada su sudjelovali samo Englezi i Nijemci, ali se sada javljaju Talijani i Francuzi koji žele osvojiti »plavu vrpcu«.

Talijani su sagradili parobrod »Rex« sa 50.000 tona, a strojevi mu razvijaju 130.000 konjskih sila. Oni su se nadali da će s njim osvojiti rekord, ali je »Rex« imao defekt na stroju prilikom prvog putovanja, pa se sa zanimanjem očekuju drugi njegovi pokušaji.

I Francuzi nisu do sada sudjelovali u borbi za »plavu vrpcu«, ali se nadaju da će je svojim prvim nastupom osvojiti. Tu svoju nadu polažu oni na parobrod »Normandie«, koji je nedavno porinut u more. »Normandie« je div među parobrodima, jer je dug 313 metara (kao tri tornja zagrebačke katedrale). Tonaža toga diva je 75.000 tona, te za 20.000 tona je veći od do sada najvećega parobroda. Četiri goleme turbine razvijati će 160.000 konjskih sila, te se graditelji nadaju, da će brod postići brzinu od preko 30 milja. Konstrukteri (graditelji) »Normandie« su uglavnom Slaveni te će njezin uspjeh biti zapravo uspjeh slavenski konstruktera. Kod gradnje »Normandije« sudjelovali su ruski inžinjeri V. I. K. Jurković, A. M. Petrovin, A. N. Harkevič, I. P. Poleuktov, I. I. Bohanovski i V. E. Voržebski. Jurkevič je još prije rata istraživao nove linije brodskog trupa, koje bi stavljale što manji otpor. Nakon ruske revolucije Jurkevič je prešao u Francusku gdje je bijedno živio sve do 1928., kada se počeo graditi parobrod »Super ille de France« (sadašnja »Normandie«). Nakon dugog dokazivanja uspije mu da nagovori brodograditelje da upotrijebe njegov način, te je »Normandia« dobila pramac (prednji dio) koji daje vrlo maleni otpor, pa će moći da postigne veću brzinu. S njim su surađivali Petrovin i Harkevič, koji je ujedno izradio naročiti propeler. Drugi spomenuti inženjeri konstruirali (sagradili su) posebne naprave, koje su učinile da je »Normandia« postala jedina lađa, koja ne može potonuti.

»Normandie« neće biti samo najbrži, već i najraskošnije uređen parobrod na svijetu, jer će na njemu biti najmodernije naprave, te će se 2.200 putnika osjećati kao na kopnu. S. P.

ZANIMLJIVA BOLESNIČKA KOLA

Jedna velika bolnica za djecu u velikom engleskom gradu Manchestern dala je kola, kojima prevozi bolesnu djecu bojadisati veselim bojama i islikati šaljivim slikama tako, da je djeci prevoz u bolnicu sa tim kolima puno lakši nego što bi bio u kakovim mrkim bolničkim kolima

---

NEBODERI U EVROPI. Nebodere ne nalazimo samo u Americi, već ih ima i u Evropi. Najveći su neboderi onaj u Madridu, u kojem se nalazi poštanska telefonska centrala. Visok je 89.2 metara. Zgrada je podignuta u 2 godine. Drugi po visini je neboder u Antwerpenu. Ima 25 katova i 86 metara je visok.

BROJ NEPISMENIH. Prema statistici Društva Naroda među ljudima iznad 10 godina ima onih koji ne znadu ni čitati ni pisati u Francuskoj 5.9%, u Sjedinjenim Državama 6%, u Čehoslovačkoj 7.4%, u Belgiji 7.5%, u Madžarskoj 13%, u Italiji 26.8%, u Poljskoj 32.7%, u Španjolskoj 43%, u Rusiji 48.7%, u Braziliji 64.1%, u Indiji 90.6%. Engleska, Nizozemska, Švicarska, Danska, Švedska, Norveška i Island uopće nemaju nepismenih.

KINESKE POSLOVICE.

Poslovice su narodna mudrost. I veliki kineski narod ima svoje poslovice, u kojima je sažeta mudrost nekoliko tisuća godina stare kineske kulture, pa ih donosimo za naše čitatelje. Mnoeg od njih su izvrsni savjeti za život.

*

Ako ti je ukradena jedna ovca, još uvijek nije prekasno, da začepiš rupu u toru.

Budi brižan na početku svakog posla, a istrajan prema kraju.

Drvo bez korijena pada i bez oluje.

Dragulj ostaje i u blatu čist.

Prostota je dolaziti, a više se ne vratiti, a još je veća prostota, dolaziti, i ne htjeti više otići.

Mnogi posao nastaje kod vina, ali i mnogi se razbija kod vina.

Spretno stavljati pitanje isto je tako teško kao i cijepati tvrdo drvo.

Ne sjećaš li se barem svakoga dana kreposti, tada se rađaju zle misli.

Zašto da napuštaš ono što ti leži tako blizu, a lebdiš za onim, što je tako udaljeno?

Srce se od radosti otvara kao cvijet pred suncem.

Ko je u pravu, taj ne treba da viče.

Hoćeš li da razumiješ čovjeka, tad se najprije zagledaj u vlastito srce.

BOŽIĆNE LUTKE

Mi smo male lutkice
Božićni smo dar,
Došle smo uljepšati
Badnje noći čar.

Vjetar i snijeg vijaju,
O, zima je van.
Dolazimo, dječice,
U Vaš topli stan.

Tu ćemo promatrati
Vašeg bora sjaj
Zatim ćemo skoknuti
U vaš naručaj.

A kad majka kaže Vam :
»Treba spavat poć«
Skupa ćemo snivati
Cijelu Božju noć.

NEPOZNATI KRAJEVI I NARODI. »Svemoćna« tehnika današnjeg čovjeka, koji je tako usavršio prometna sredstva još nije svladala prostora ove naše zemlje, koja je u svemiru samo kap vode u golemom moru, a kamo li da bi nam uspjelo svladati sve što je Bog stvorio. To nam dokazuje, da naša moderna tehnika baš nije tako svemoćna, jer ima još vrlo mnogo neotkrivenih zemalja na globusu. Nedavno se posebna ekspedicija uputila, da otkriva zemlje u — Rusiji! Naime cijeli krajevi na južnom Uralu nijesu otkriveni. U Himalaji, u Tibetu, u unutarnjosti Kine postoje golemi predjeli, koje Evropejci nijesu istražili. U Americi i Africi još su veliki predjeli neistražene zemlje. Još nitko nije ugledao izvore Orinoka i Amazonke. A što da kažemo o Arktiku i Antarktiku? A što o otocima Velikog Tihog Oceana. Pa i na velikim otocima Borneu i Celebesu postoje čitavi predjeli, u koje nije stupila noga kulturnog čovjeka.

Dakle još ima puno krajeva za istraživače i bit će ih još dugo vremena, usprkos aeroplanu.

U TURSKOJ PETAK VIŠE NIJE BLAGDAN. Kako je poznato muslimani ne slave nedjelju nego petak. Međutim sadašnji predsjednik Turske Kemal-paša ukida razne turske običaje. Tako je ženama (bulama) zabranio da pokrivaju lice, a muškarcima je zabranio nositi fes. Sada novine javljaju, da je Kemal paša ukinuo i svetkovanje petka.

ZAGONETKE

RJEŠENJE MAGIČNOG KVADRATA

	a	b			
	16	3	2	13	
g	5	10	11	8	f
h	9	6	7	12	e
	4	15	14	1	
		c	d		

Zbrojevi s lijeva na desno daju 34
Zbrojevi odozgo dolje daju 34
Zbrojevi iz ugla u ugao daju 34
Zbrojimo li brojeve na uglovima daju 34
Zbrojevi a—b—c—d, e—f—g—h daju 34
Zbroj unutrašnjih četiriju četvorina iznosi 34
Nadalje daju po 4 broja, koji se nalaze u konjićevom skoku, zbroj 34
$16+11+1+6$, $4+10+13+7$, $3+8+14+9$, $2+12+15+5$
Kako smo ovo izračunali protumačit ćemo u narednom broju.

KONJIĆEV SKOK

Sastavio Franjo Sertić, — Senj

Str	še	bor	ru.	li	bljom	mu	ti
ba	Ko	ce	ma	ta	mo	u	sa
Sun	ši	Što	na	ba	ve	na	Če
lo	mu	na	pri	se	Ju	I	ke
na	ce	če	te	ko	ga	daj	ro
ba	man	mi	i	na	gni	zra	ca
na	gr	pe	vr	sko	Zna	o	gle
sti	ca.	pre	hr	pri	ra	tva	ve
dnoj	u	li	če	daj	vat	si	o
On	že	ru	mi	će	tre	va	mr
mo	go	klik	Pe	Kr	li	ka	sam

KRIPTOGRAM

Sastavio Franjo Sertić, — Senj

1	— 3 —	2.
A,	$5-4+(2-1)^2+10^2+2$; $3+7+4^2$; $(4-3)^2$	D,
AN, B, E,	$(5+7)^2$; $9+1^2+(4-3)^2+(5-6)^2+10$; $7-6^2+4+8$;	RED, Ć, IĆ,
ES, NIŠ, OŽ,	$10+2^2+6+10^2+7^2-10+6^2$;	NO, O, VU,
LI, GO, U.	$8^2+2^2-7-1^2+(4-3)^2+9^2+5+1$	K, J, T.

UPUTA: Treba uzeti brojeve sa polja br. 3. U tome polju brojevi bez koeficjenta označuju slova iz polja br. 1 i oni sa koeficjentom 2 brojeve iz polja br. 2.

SLOVČANI REBUSI

Z
Z R Z
Z R K R Z
Z R K K R Z
Z R K K K R Z
Z R K K R Z
Z R K R Z
Z R Z
Z

S S S
P P P
S P K P S
P P P
S S S

*

Zagonetaka i fotografija primio je urednik dosta, pa će u drugom broju odgovoriti onima, koji još čekaju odgovor.

*

Pretplatu za »LUČ« su mnogi zaboravili poslati. To nije od njih lijepo. Tu stvar treba urediti čim prije. Nemojte, prijatelji, da se posvadimo.

*

UREDNIKOVA POŠTA

MLADIM PRIJATELJIMA »KRIJESA«. prilikom velikih božićnih blagdana želi urednik puno mira i zadovoljstva. Božić je blagdan omladine i blagdan veselja, pa se zato i Vi, dragi prijatelji, veselite u krugu svojih najbližih.

*

UPIT MALOG DRAGUTINA. Urednik je primio pismo Dragutina K..., drugoškolca iz S... On piše uredniku: »Dragi uredniče! Ja sam član katoličkog đačkog društva na našoj gimnaziji i primam »Krijes«. Meni i mojim drugovima list se sviđa. Pročitali smo obadva broja. Sve nam se dopada. Poslije svakoga broja svi mi veselije idemo na sastanak. Tamo slušamo govor našega vođe, deklamiramo, a sad i mi mlađi smo počeli pisati sastavke. A to baš nije lako. Tako će brzo doć red i na mene. Pitao sam »starije« za savjet, ali oni mi nijesu pomogli. A ja se ne bi htiô osramotiti kad na mene dođe red, pa pišem Vama i molim Vas, da mi Vi kažete kako i što bi pisao. Molim Vas odgovorite mi brzo. Vi to umijete pa Vam neće biti teško...«

Mali Dragutin je napisao još par riječi i završio list. Njega dakle muči briga, što će i kako će napisati. A ima tih naših Dragutina i više nego što bi tko mislio pa eto ovdje tiskam odgovor, koji je urednik poslao Dragutinu. Možda će i njima poslužiti:

Dragi moj Dragutine!

Lijepo je od Tebe, da se unaprijed brineš za svoj sastavak. Tako valja. Nemoj nikada biti kao oni, koji svoju radnju počinju pisati sat dva, prije sastanka. To nikako nije dobro. Radnju treba izrađivati više dana i to svaki dan po nešto.

Najprvo moraš izabrati predmet, o kojemu ćeš pisati. Vidim, da Ti to ne umiješ sam izabrati. Ja ću ti pomoći. Najprvo uzmi prošli broj »Krijesa« pa tamo na koricama pročitaj u »urednikovoj pošti« onaj člančić »Budi suradnik »Krijesa«. Učini to odmah. ——— (Učinite to i Vi) ——— Dakle sad si pročitao! Sigurno Ti je odmah stvar mnogo jasnija.

Sad odaberi! Ako si se odlučio za pjesmu, tad je vrlo lako, jer pjesma može biti i vrlo kratka.

Ali čini mi se, da se Ti ne odlučuješ tako lako za stihove, jer još nijesi naučio praviti ih pa Ti voliš prozu. Ja Ti preporučujem da obradiš ovo:

1. »*Kako sam proveo Božić*«. *Najprvo napiši nešto o značenju Božića* (što slavimo taj dan?), *za zatim piši o izgledu prirode* (zima, snijeg) *i istakni vezu između prirode i toga blagdana.* (N. pr.: bijeli snijeg je ukrasio zemlju da dočeka Božić ili golo je granje i pusta polja, ali zato je u našim dušama puno božićnjeg veselja). *Zatim reci nekoliko riječi o gradu ili selu, u kojemu si proveo Božić, a zatim pričaj o tome kako si se spremao Ti, Tvoja braća i susjedi za Badnji dan. Ako si na selu opiši običaje, a ako si u gradu, opiši kako ste spremili drvce i jaslice, kako ste proveli Badnju večer, što ste pjevali i konačno svoje dojmove sa polnoćke. Opiši kako si se vladao Ti i ostali svijet, jesu li ljudi bili pobožni. Ako nijesu, zašto nijesu. — Piši kako si čestitao i tko je Tebi čestitao. Dali ste išli možda pjevati prijateljima i znancima. Kakove ste igre igrali. Zatim opiši kako si proveo praznike. Jesi li što lijepo čitao? Zatim, kako si proveo Staru Godinu. Jesi li posjetio kakvu zabavu? Jesi li išao u posjete? Ima li kod Vas kakovih običaja.*

Kako vidiš, o Božiću se može pisati mnogo. A i Ti sam ćeš se sigurno još mnogočemu dosjetiti. Na kraju možeš nadodati kakovu božićnu pjesmicu. Naći će se nešto i u »Krijesu«. Možda mali odlomak iz komada »Anđeli čuvari« u ovom broju »Krijesa«.

2. »*Porođenje Isusovo*«. *Ako Ti je teška ova prva radnja, a mislim da nije, tada uzmi knjigu »Isus Krist« od Vimera (izdalo Društvo sv. Jeronima) i tamo pomljivo pročitaj sve one stranice prve knjige o porođenju Isusovu, pa ćeš moći napisati odličnu radnju. Dakako, da ćeš kazati sa kojom si se knjigom poslužio. To treba uvijek kazati kadgod se kod sastavljanja radnje služiš sa kojom knjigom.*

Tako, eto, imaš sadržaj za dvije radnje. Sigurno ćeš ih sad lako napisati. Javi mi kako su Ti uspjele, pa ako trebaš ja ću Ti opet pisati o drugim radnjama.

Svakako ne zaboravi sastavak lijepo u čisto prepisati, a zatim ga lijepo nauči čitati. Pazi, čitaj glasno i jasno. Kod zareza se malo zaustavi, a kod tačke još dulje. Ako sve ovako učiniš uvjeren sam, da ćeš uspjeti sa obe radnje. — Sretan Ti Božić želi

Urednik »Krijesa«.

Eto, mladi prijatelji, pokušajte i Vi pisati o tome kako ste proveli Božić. Radnju možete pročitati na sastanku. Ako koji od Vas nije u kakovom društvu tada može sastavak poslati uredniku koji će ga možda i tiskati.

KRIJES izlazi mesečno. Deset brojeva za vrijeme školske godine.
PRETPLATA LISTA samo Din 20·— godišnje. Može se slati i u više obroka. Šalje se čekom Pošt. šted. u Zagrebu br. 36291 ili pošt. uputnicom na adresu: Uprava Kriesa, Zagreb, Trenkova 1/II.
ADRESA UREDNIŠTVA: Ivo Bogdan, Zagreb, Trenkova 1/II.
Za uredništvo i izdavača odgovara Dr Josip Andrić, Zagreb, Trenkova ulica 1/I.
Za tiskaru odgovara Rajmund Sušin, Zagreb, Kuhačeva ulica 2/II. — Tiskara „Narodne Prosvjete“, Zagreb, Trenkova ulica 1.

KAKO „JUNACI LOPTE“ SLAVE BOŽIĆ

Naši »Junaci lopte« Pito, Pato, Poto, Ćuko i Žaba, slave zajednički Badnjak kod Pata. Nažalost Ćiko nije mogao doći. Ćika nije pustio gazda, jer imaju popravit još mnogo cipela za sutra, a uz to opet ima veliki čir na nozi pa nije mogao obuć cipele. Cu-cuj je također s njima, ali ga ne vidimo na slici jer u ovaj čas upravo tjera mačku iz kuće, ali on će se doskora povratiti.

Sad se šestorica junaka razgovaraju o tome kako bi lopte, koju su naručili ipak već jednom morala stići. Doduše vani je snijeg pa je možda vlak koji vozi loptu iz Zagreba negdje zatrpan. To njih ne smeta, pa će sad veselo zapjevati:

U sej' vrijeme godišta
Mir se svijetu navješta
Porođenje djetića
Od Djevice Marije!

SAVA KOD PODSUSEDA *Foto K. M.*

FOTOAMATER

ŠTO DA SLIKAMO ZA NATJEČAJ ? Glupo pitanje, zar ne, poštovani čitatelju ? Ta sve, naravno sve ono što možemo i što nam se sviđa, sve ćemo to slikati. Ali ipak, dopusti mi, poštovani čitatelju, da ti ja — nadajući se i misleći, da ti nisu svi predmeti dovoljno simpatični za pitanje — skrenem pažnju na jedno neiscrpivo vrelo divnih i najljepših fotografskih motiva! Znam da si znatiželjan i evo odmah započinjem: slikaj školu, đake, profesore i sve što je s tim u vezi. Nemoj se žacati i bojati možda razrednice i neshvatanja sa strane profesora, već slikaj mirno i — što je najvažnije — kada se ni najmanje ne nadaju. Već sam ti, zar ne puno puta spomenuo, da ništa ne slikaš namješteno i s nekim osobitim odabiranjem. I ovaj puta to podvlačim i, evo, pobliže tumačim: Zar ne, da si mnogi put vidio slike osoba, koje se na slici nekako smiješno drže, kao da su drveni. To je, doduše, u neku ruku potrebno za »veličajnost« raznih prigodnih slika (kao naturalne), ali ipak nekako se ne može uvijek podnijeti. Ta valjada i sam znaš, da onu poslovicu koja veli, da sve, što je odviše, nije ni s kruhom dobro. Nadam se, da si uzeo ovo par riječi »k srcu« i da će ti dobro doći, kada ćeš slikati na pr. zapisivanje u razrednicu, ispitivanje, predavanje, razne razredne zgode i nezgode (od kojih prevladavaju ove zadnje). Imaj samo na umu, da se unutrašnje snimke (snimke u sobi) mogu raditi samo za vedrog, sunčanog dana ako sama situacija zahtjeva kratko eksponiranje (»moment«), da blenda mora biti najmanje otvorena na F 1 : 4,5. Pa zato, ako imaš slabiji aparat, t. j. ako ti je leća manje svjetlosne jakosti, radije se zadovolji vanjskim snimkama pa uspjelima, nego nutarnjim, pa nikakvim. Kao materijal upotrebljavaj uvijekosjetljive ploče od najmanje 23 stupnja. Scheinera, jer inače moraš dulje eksponirati, dakle je mnogo manja mogućnost uspjeha, a opet mnogo veća mogućnost uzaludnog rasipavanja novca, koji je ionako našim džepovima vrlo nesklon.

O OBREZIVANJU FOTOGRAFIJA. Kao što nije pravi pravcati potomak Abrahamov mogao postojati bez »obrezivanja«, tako i dobra slika (kopija) ne može bez toga postojati. Znam, da Ti se ovo moje razlaganje ni najmanje ne sviđa, ipak dozvoli, da Te za nešto zamolim i tako to dokažem po onoj: »Dobar pastir jer što kaže inom...«

Uzmi prošli broj »Luči« (a ako ga nemaš posudi od koga poznatog) i otvori 20-tu stranu i pogledaj onu sliku sa tečaja. Što misliš zašto ti se nekako ne sviđa. Dozvoli da Ti u četiri oka kažem, a da to ne čuje tvorac te slike. Slika je zar ne, nešto preprazna, a osobito njezin donji dio. Trebalo bi je malo skratiti, obrezati. Ako mi ne vjeruješ uzmi komadić papira i pokri donji dio sve do nešto ispod onog stola i vidjet ćeš, da je nekako »punija«.

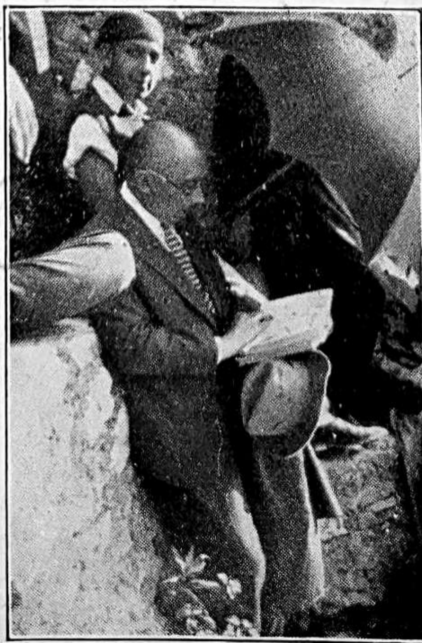
Zato preporučio bi Ti, da sve ovako prazne slike bez oklijevanja obrežeš. Bolje Ti je, da slika bude manja, a punija i bolja, nego velika i slaba. Očekujući, da ćeš doskora obasuti svojim obrezanim i neobrezanim fotografijama uredništvo i dokazati da ima boljih fotografija od objavljenih, želim Ti od srca nagradu i premiju i bilježim se s odličnim poštovanjem.

Tvoj

M.

P. S. Molim te, ne čitaj možda ovu moju »misterioznu« šifru kao — zoologijsku ili mi nepoželjnu kraticu.

LIJEVO: NOĆNI MOTIV IZ MAKARSKE
(*Foto J. Šubić, Karlovac*)

DESNO: SA ŠKOLSKOG IZLETA
Foto K. Mlač